

PL ISSN 0514-0188

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

2006 FEBRUÁR
LUTY

Č. 2 (572)

CENA 2.20 ZŁ

KRAJANSKÉ
OBLÁKOVÉ
STRETNUTIA

FAŠIANGY

VZDELÁVANIE
NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN

NEĎALEKO HRANICE

Na začiatku každého roka sa naši krajanovia zo Spiša a Oravy už tradične stretávajú na novoročných oblátkových stretnutiach, ktoré sa konajú v jednotlivých miestnych skupinách Spolku. Delia sa spolu oblátkou a do nového roka si prajú všetko najlepšie a najmä veľa úspechov v krajanovej činnosti. Na našich stránkach sme tentoraz zaznamenali stretnutia vo Fridmane, v Novej Belej, Jablonke, ako aj v Kacvíne, odkiaľ je náš záber.

Foto: J. Špernoga

V ČÍSLE: ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Oblátkové stretnutia: vo Fridmane, v Novej Belej, v Jablonke	3-7
Nový predseda MS SSP	8
S diamantmi vo vene	9
Horčičné zrnko... ..	10
Krempachy '2006	11
Vzdelávanie národnostných menšín v Poľsku	12-14
Za Jánom Horníkom	14
Krátko zo Slovenska	15
Neďaleko hranice	16
Fašiangy šialené, kedy sa miniete	17
Teší ma to, čo robím	18
Pavol Országh Hviezdoslav a Roman Zawiliński	19
Oblátka v Kacvíne	20-21
Poviedka na voľnú chvíľu	22-23
Po druhej strane Tatier	24
Nie všetci zomrú	25
Čitatelia – redakcia	26-28
Poľnohospodárstvo	29
Mladým – mladším – najmladším	30-31
Šport	32
Učíme sa pliesť	33
Naša poradňa	34-35
Psychozábava – humor	36-37
Zaujímavosti	38

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7 tel. 633-36-88,
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.tsp.org.pl

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE, ZARZĄD GŁÓWNY
SPOŁOK SŁOWAKÓV V POLSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel. 632-66-04, 634-11-27, fax 632-20-80, e-mail: zg@tsp.org.pl

**Zrealizowano przy udziale wsparcia finansowego
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji**

Redaktor naczelny: JÁN ŠPERNOGA

Zespół: Agáta Klukošovská, Marián Smondek

Společné kolegium doradcze:

Žofia Bogačíková, Jerzy M. Bożyk, František Harkabuz,
Žofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Lýdia Mšalová

Skład: Redakcja Żivot

Łamanie i druk: Drukarnia TSP, 31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje Zarząd Główny w Krakowie w terminach: do 30 listopada na I kwartał, I półrocze oraz cały rok następny; do 15 czerwca na II półrocze roku bieżącego lub bezpośrednio wpłatą na konto:

BANK POLSKA KASA OPIEKI S.A. III/O KRAKÓW 73 1240 2294 1111 0000 3708 6985
Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 2,20 zł, półrocznie - 13,20 zł, rocznie - 26,40 zł

Cena prenumeraty zagranicznej jest wyższa o 100%.

Koszt wysyłki 1 numeru za granicę wynosi: zwykłą pocztą 7,10 zł (rocznie 111,60 zł) pocztą lotniczą 13,50 zł (rocznie 188,40 zł)

Cena numeru w prenumeracie indywidualnej w kraju wynosi 3,90 zł (rocznie 46,80 zł)

Nie zamówionych tekstów, rysunków i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótnów oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów.

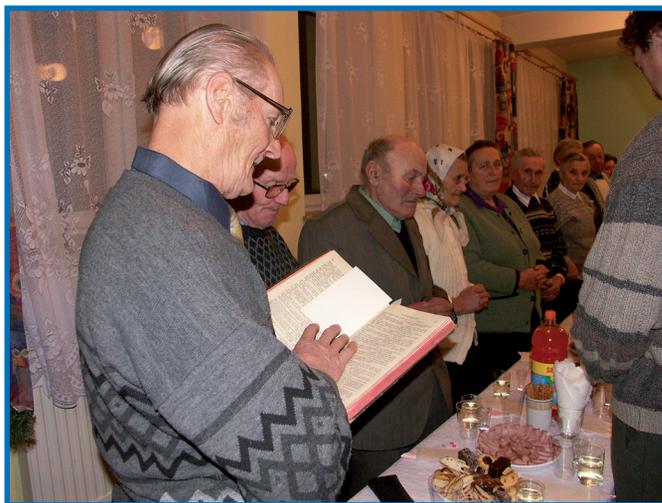
Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji.

Nakład 2300 egz.

NA OBÁLKE: Oravskí krajanovia: W. Smrečáková, E. Zubrický a A. Vontorčíková. Foto: M. Smondek, návrh obálky: E. Koziołová

Krajania počúvajú prhovor predsedu MS F. Plevu

Čítanie evanjelia o narodení Ježiška

KRAJANSKÉ OBLÁTKOVÉ STRETNUTIA

VO FRIDMANE

Uzavreli sme starý rok a víťame nový s nádejou, že bude lepší a prospešnejší pre nás a našu činnosť. S touto myšlienkou sa v niektorých miestnych skupinách SSP konajú krajanské oblátkové stretnutia.

Zdravia, lásky, šťastia, pohody v rodine a opätovne stretnutie v krajanskom kruhu - to boli najčastejšie želania krajanov na oblátkovom stretnutí vo Fridmane, ktoré sa uskutočnilo 7. januára t.r.. Podujatie usporiadal už po tretí raz výbor miestnej skupiny SSP. Znamenalo

pre krajanov príležitosť porozprávať sa, zasmiať sa, zaspomínať si, ba aj zaspievať si v slovenčine. Takéto chvíle im potom ostávajú v pamäti na celý nasledujúci rok a ešte dlho sú témou rozhovorov medzi krajanmi.

Na úvod všetkých zhromaždených privítal predseda miestnej skupiny František Pleva, ktorý želan krajanom požehnaný rok v zdraví, šťastí, láske a v blízkosti krajanského diania. Potom si všetci vypočuli evanjelium o narodení Ježiška, ktoré im prečítal krajan Jozef Novorolský. Pomodlili sa za seba, ale aj za tých,

ktorí už navždy odišli spomedzi nás, zaspievali si koledu, delili sa oblátkou a navzájom si priali všetko dobré v novom roku. Neskôr sa ozvali známe slovenské melódie. Boli to najskôr koledy a potom už aj veselé ľudové piesne. Celou miestnosťou sa niesol hlasitý spev, ktorý sprevádzal na harmonike Jozef Novorolský. Je to vo Fridmane jedna z mála možností počuť slovenské pesničky. Podujatie sa rozbehlo na plné obrátky. Jedni spievali, druhí sa rozprávali, spomínali na rôzne udalosti, ale aj na krajanov, ktorí odišli.

Fridmanskí krajania sa delia oblátkou...

... a prajú si navzájom všetko najlepšie

Všetci si zaspievali za prihrávania harmoniky

Z rozhovorov s viacerými krajanmi sme sa dopočuli, že sú veľmi radi, že majú konečne aspoň jedno podujatie, ktoré sa koná priamo v ich obci. Môžu si spoločne pobesedovať a nielen čítať o tom, ako sa krajanovia v iných miestnych skupinách schádzajú a zabávajú. Je to iniciatíva, ktorej predpovedajú úspešnú budúcnosť a s presvedčením hovoria, že každý rok ich na tomto stretnutí pribúda. Je potešiteľné, že sa do toho zapojila aj mladá generácia, aj keď spočiatku nevelmi početná. Dúfajme, že za sebou pritiahnú ďalších, ktorí začnú pravidelne chodiť medzi krajanov.

Keď sa veselí, tak len pri zvukoch slovenských ľudových piesní, ktoré napokon zväbili krajanov do tanca. V takejto veselej nálade sa krajanovia zabávali do skorého rána. Želáme im, aby sa splnili ich želania, ktoré na stretnutí vyslovili a ďakujeme im za pozvanie. Sme presvedčení, že pokiaľ budú medzi nimi aktívni ľudia, o takéto podujatia vo Fridmane nebude núdza. A to je hľadám jedno z najdôležitejších želaní na rok 2006 a aj ďalšie obdobie.

* * *

Spoločné besedovanie a spievanie kolied

Generálny konzul SR I. Horský sa prihovára krajanom

V NOVEJ BELEJ

V Novej Belej sa stalo peknou tradíciou, že sa krajanovia na začiatku nového roka stretávajú na obľátkovom stretnutí. Tentoraz v mrazivý podvečer 14. januára 2006 začala belianska požiarňa zbrojnica ožívať hlasmi detí a dospelých. Všetci si hneď hľadali čo najlepšie miesto, aby sa im dobre pozorovalo dianie, ktoré malo nasledovať. Netrpelivo vyčkávali, kedy sa začne kultúrny program, ktorý pre nich pripravili žiaci z miestnej základnej školy pod vedením svojich učiteliek. Práve oni sú bohatou živou nádielkou pod krajanovým stromčekom, najmä keď ponúkli zhromaždeným pekný kultúrny zážitok. Krajanovia mohli s radosťou pozerať na svoje deti a vnúčatá a počúvať z ich úst spisovnú slovenčinu. Deti teda preniesli zhromaždených do čarovného sveta vinšov, kolied a novoročných prianí a neskôr do ďalekého Betlehema, kde unavení pútnici sv. Jozef a Mária hľadali prístrešie

Belianski žiaci v jasičkovom programe

Moment posvätenia oblátok

Všetci sa navzájom delia oblátkou

pre svoje ešte nenarodené dieťa. Nikto ich však nechcel prichýliť, preto sa utiahli do maštale, kde potom chudobní pastieri darovali Jezuliatku dary, ktoré boli omnoho vzácnejšie ako drahokamy sveta. Po tejto púti do vzdialeného mesta sa diváci preniesli opäť do Belej, kde je široké pole... ako o tom spieval miestny folklórny súbor Spiš. Opätovne vyrástla nová generácia mládeže, ktorá prebrala zodpovednosť za kontinuitu dedičstva starých otcov a belianskych zvykov. Svojím spevom a tancom vyvolali úsmev i spokojnosť na mnohých tvárach. Akoby aj nie, veď folklór prirástol k srdcu nejedného Beľana, čo sa očividne premieta aj na našich podujatiach. Spievali teda nielen terajší členovia súboru, ale aj mnohí prítomní. Priam srdcovou záležitosťou je tento súbor pre vedúceho, krajanu Jozefa Majerčáka, ktorý vychoval už viaceré generácie tanečníkov a spevákov, za čo mu patrí vďaka.

Po týchto kultúrnych zážitkoch moderátorka Monika Majerčáková poďakovala deťom a mlá-

deži za pekné vystúpenia a poprosila o slovo vzácných hostí: generálneho konzula SR v Krakove Ivana Horského a generálneho tajomníka Spolku Ľudomíra Molitorisa. Najskôr sa ujal slova generálny konzul I. Horský, ktorý sa po prvýkrát stretol s krajanmi na Spiši. Pozdravil ich a poprial všetko dobre v novom roku. Zároveň im sľúbil, že sa vynasnaží v rámci svojich možností pomáhať krajanom. Ocenil ich úsilie zachovať si svoje povedomie, zvyky a tradície. Generálny tajomník L. Molitoris zasa oboznámil krajanov so stavom projektových prác spojených s prestavbou klubovne v Novej Belej a vyjadril presvedčenie, že keď sa začnú stavebné práce, krajanovia pomôžu. Vyjadril tiež radosť, že prvé stretnutie generálneho konzula s krajanmi sa uskutočnilo práve v Belej. Generálny tajomník Spolku odovzdal belianskej dychovke milý darček - saxofón. Bolo to pre všetkých veľké prekvapenie, najmä pre kapelníka Emila Cervása, ktorý prevzal tento darček. Hneď ho aj

Vystupuje folklórny súbor Spiš

Pri stoloch vládla výborná nálada

Kto chcel, mohol sa porozprávať, pospievať...

poprosili, aby na ňom zahral. Krajan Cervás s radosťou zahral koledu Tichá noc, za čo ho odmenili vreľým potleskom. Pre dychovku sa teda nový rok začal veľmi sľubne. Držíme jej palce, aby sa jej dobre darilo.

Po tomto peknom prekvapení poprosila M. Majerčáková miestneho farára Zdzisława Biskupa o posvätenie oblátok, ktoré neskôr krojovaní mláďenci a devy roznášali pomedzi krajanov. Za spevu slovenských kolied si krajanovia navzájom blahoželali a do nového roka priali všetko najlepšie. Vtedy sa už z kuchyne šírila májivá vôňa jedál, ktoré členovia súboru Spiš začali donášať na stoly. Po večeri sa začala beseda, rozhovory, aj keď v pozadí znela slovenská hudba. Prvými tanečníkmi boli samozrejme žiaci. Neskôr hudba prilákala na parket aj starších. Samozrejme nechýbal ani spev slovenských ľudových pesničiek. Takto sa Beľania veselili až do skorého rána. Domov odchádzali s prísľubom, že sa o rok opäť stretnú.

Texty a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

... ale aj zatancovať

Príhovor gen. tajomníka SSP L. Molitorisa

V JABLONKE

15. januára t.r. sa konalo po prvýkrát v novej klubovni v Jablonke oblátkové stretnutie spojené s oficiálnym otvorením novej klubovne. Na podujatí sa zišlo viacero krajanov a pozvaných hostí. Medzi hosťami boli o.i. bývalý vojt gminy Raba Wyżna a poslanec snemu PR Edward Siarka, zástupca vojta z gminy Jablonka Władysław Pilch, richtárka Oravky Irena Holicová, miestny farár Stanisław Górecki a kaplán Mikołaj Niedojadło, náčelník DPZ v Jablonke s manželkou, podpredseda SSP František Harkabuz, generálny tajomník SSP Ľudomír Molitoris a iní.

Stretnutie otvorila predsedníčka OV SSP na Orave Genovéva Prilinská, ktorá privítala krajanov a hostí. Potom sa zhromaždení pomodlili a minútu ticha si uctili pamiatku zosnulých krajanov. Neskôr ujal slova gen. tajomník Spolku Ľudomír Molitoris, ktorý poukázal na činnosť SSP na Orave – prenájatie a vytvorenie novej klubovne v Jablonke a snahu Spolku získať nové priestory pre klubovňu v Podvlku a súčasne poďakoval predstaviteľom gminy za finančnú pomoc pre náš FS Kumoraty.

Zbor Angelus spieva koledy

Oravskí krajanovia sa delia oblátkou

Príhovor poslanca Edwarda Siarku

Každý pozorne sledoval kultúrny program

Potom sa prihovorel zástupca vojta Władysław Pilch, ktorý poprial krajanom v novom roku veľa zdravia a úspechov. Po ňom prehovoril nový miestny predseda Ján Bašisty, ktorý podčiarkol, že sa bude snažiť rozvíjať dobré susedské vzťahy medzi Slováckmi a Poliackmi. Miestny farár Stanisław Górecky zasa pripomenul význam Vianoc a zmysel narodenia Ježiša na zemi, poprial všetkým do nového roka veľa šťastia a úspechov v rozvoji, či už v rámci Spolku alebo v osobnom živote a podčiarkol, aby sme naplno využili všetky dary a možnosti, ktoré máme. Krajanom sa prihovorel aj bývalý vojt gminy Raba Wyżna Edward Siarka pochádzajúci z Podsrnia, ktorý po posledných parlamentných voľbách získal miesto poslanca. Priblížil krajanom prácu poslancov nad zákonmi, a poukázal na procedúry spravádzajúce návrh zákona až po jeho schválenie. Medzitým prišiel medzi krajanov aj jablonský vojt Julian Stopka a opýtal sa, či príjmu medzi sebou zbor Angelus, ktorý by im rád zaspieval niekoľko kolied. Keď krajanovia s tým súhlasili, Angelus obohatil oblátkové stretnutie niekoľkými koledami. Nakoniec farár St. Górecki požehnal oblátky, kto-

rými sa krajanovia navzájom delili a do nového roka si priali všetko najlepšie.

Po tejto úvodnej časti si krajanovia sadli k bohato prestretým stolom, aby sa pohostili obloženými chlebíčkami, domácimi koláčikmi a pripili si k tomu dobrým slovenským vínom. O výbornú obsluhu sa postarali sestry Litwiakové a členku FS Kumoratky. K dobrej nálade, samozrejme nemohol chýbať ani spev. Krajanovia si zaspievali celý rad kolied a slovenských ľudových pesničiek, k čomu im prihrávala oravská kapela v zložení František Harkabuz, Jozef Kadlubek a Tadeáš Gribáč. Spevu a radosti bolo neúrekom, raz začínali starší a raz mladší. Ani Kumoratky sa svojím spevom nedali zahanbiť. Bolo to naozaj radostné a príjemné stretnutie. Krajanovia diskutovali v niekoľkých skupinách o aktuálnych problémoch, vybavovali medzi sebou dôležité odkazy a ani sa nenazdali, keď sa začalo stmievať. Preto sa pomaly začali rozchádzať do svojich domov. V ich pamäti však naisto zostanú pekné spomienky na tohtoročné oblátkové stretnutie.

Text a foto: MARIÁN SMONDEK

Stretnutie spestril spev členov súboru Kumoratky

Chlebíčky chlapcom výborne chutili

Koncom minulého roka bol zvolený v Jablonke nový predseda MS SSP Ján Bašisty. Jablončania ho dobre poznajú, ale chceli by sme priblížiť jeho profil aj ostatným krajanom.

Narodil sa v slovenskej roľníckej rodine Márie (rod. Ďubekovej) a Andreja Bašistovcov 29. novembra 1942 v Jablonke. Má ôsmich súrodencov - päť sestier a dvoch bratov. Jeden z nich zomrel ešte keď bol malý a najstaršia sestra zomrela pred 16 rokmi. Počas vojny sa Bašistovcom žilo pomerne dobre, pretože štát podporoval mnohohodetné rodiny. Po vojne však prišli pre Jánovu rodinu omnoho horšie časy, keď sa na tomto území začalo prenasledovanie Slovákov. Podobne, ako všetci jeho súrodenci, aj Ján navštevoval

a neskôr si založil svoju firmu. V roku 1972 sa im narodila dcéra Monika. Podobne ako Andrej skončila zlatnícku školu, vydala sa a otvorila si zlatnícku opravovňu v Jablonke. Voľné chvíle si rada spríjemňuje písaním veršov o Orave v oravskom nárečí. O štyri roky neskôr sa im narodil syn Márius. Je hudobne nadaný a založil hudobnú skupinu Kométa, s ktorou hráva dodnes. Takisto ako jeho starší súrodenci je už ženatý. Ako posledný sa im v roku 1985 narodil syn Tomáš. Má podobné záľuby ako jeho starší brat - venuje sa hudbe.

Ján sa po páde komunizmu rozhodol vycestovať za veľkú vodu do Kanady. V roku 1990 si podal žiadosť o neplatenú dovolenku. O tom však v Ostrave nechceli ani počuť, pretože boli s jeho

Predseda MS SSP v Jablonke
Ján Bašisty

NOVÝ PREDSEDA MS SSP

slovenskú základnú školu. Po nej sa musel venovať gazdovaniu, pretože ich rodinu postihla veľká tragédia. Najprv im v roku 1958 zomrel otec a o rok na to aj mama. Bol to tvrdý úder osudu, ale spoločnými silami si nejako poradili. Starší súrodenci vychovali tých mladších. Neskôr staršie sestry začali pomýšľať na vydaj a postupne z domu odchádzali. V roku 1962 musel Ján narukovať na vojnu. Slúžil v Podhalskej jednotke KBW, ktorá stráži hranice. Takto prežil ďalšie dva roky svojho života. Po návrate z vojenčiny sa opäť venoval gazdovstvu a počas zimnej sezóny si chodil privyrábať do lesov až v okolí Koszalina. V tom čase už aj on začal myslieť na ženbu, ktorá sa onedlho stala aj skutočnosťou.

Spolu s Máriou (rod. Spišiakovou) si povedali áno v jablonskom kostole Premenenia Pána 30. septembra 1968 a začali spoločne hospodáriť. Onedlho si Ján urobil v bývalom Československu kurz bagristu - strojníka a zamestnal na Vítkovických stavbách v Ostrave, kde prepracoval 21 rokov. Pracoval na kolových rýpadlách. Práca s takýmito strojmi sa mu veľmi zapáčila a dodnes ju má rád. Vďaka zamestnaniu precestoval celé vtedajšie Československo. Medzičasom sa im s manželkou narodili 4 deti. Všetky vychoval v proslovenskom duchu. Najstarší Andrej sa narodil v roku 1969. Dnes je už ženatý. Vyučil sa za zlatníka

prácou nadmieru spokojní. Po nejakom čase na veľké naliehanie dovolenku dostal a tak mohol vycestovať do Kanady. V Kanade zostal práve do konca roka 1992. Spočiatku mal problém s nájdením práce, ale po istom čase sa mu podarilo založiť malú firmu zameranú na opravu striech. Ako však sám hovorí, Kanada mu priniesla skôr stratu ako zisk. V tom čase sa na Orave veľa zmenilo. V Poľsku nastal čas hospodárskeho rozvoja, ktorý vzhľadom na pobyt v Kanade nevyužil vo svoj prospech. Po návrate domov sa však už do Ostravy pracovať nevrátil.

Najprv si založil mobilný obchod s ovocím a zeleninou, s ktorým jazdil po celej Orave. V roku 1995 sa mu podarilo založiť obchod s obuvou a firmu s rýpadlami a odhŕňačmi, ktoré rozvíja dodnes. Popritom si ďalej hľadal prácu. Niekoľkokrát bol v Rusku a Turecku. Rok 1998 bol prelomový v jeho živote. Pri jednej s takýchto ciest bol účastníkom tragickej dopravnej nehody. Neďaleko Zvolena na Slovensku havaroval autobus. Pri tejto havárii zahynulo niekoľko ľudí. Aj Ján sa tu ťažko zranil a dlhšiu dobu sa liečil. Po nej sa už nikde nezamestnal a vzhľadom na zranenie odišiel do predčasného dôchodku. Ďalej však rozvíjal svoju firmu a obchod, ktoré dnes dobre prosperujú. Istý čas sa staral o údržbu ciest v gmine Jablonka, ale pred rokom to prevzal po ňom jeho syn. Rád mu však v tom

pomôže. Niekoľko rokov už pôsobí v revíznej komisii jablonského urbára a pred Vianocami ho vybrali miestni krajanovia na funkciu predsedu MS SSP v Jablonke. Preto som sa ho spýtal, aké sú jeho ciele v tejto funkcii?

- *Mojím základným cieľom, - povedal, - je prehľbovať dobré susedské vzťahy medzi Slovákami a Poliakmi v Jablonke. Okrem toho páľčivým problémom je aj krajanská klubovňa, pretože Spolok tu v Jablonke nemá svoje vlastné priestory a pre jej účely prenajíma miestnosti. Najlepším východiskom by bola kúpa starého kina. Bolo by to istým prínosom aj pre Jablončanov, pretože by táto budova slúžila aj naďalej kultúrnej činnosti, ktorú by tu chcel Spolok rozvinúť. Budem sa snažiť, aby sa nám toto predsavzatie podarilo naozaj uskutočniť. Bolo by taktiež dobré rozbehnúť kurzy slovenského jazyka tu na Orave. Získali by na tom nielen krajanovia, ale aj ďalší miestni obyvatelia, ktorí by chceli nadviazať užšiu spoluprácu so Slovenskom. Verím, že sa nám spoločnými silami podarí uskutočniť tieto predsavzatia. Iste by to nebolo nikomu na škodu.*

My taktiež veríme, že sa tieto plány podarí uskutočniť a novému predsedovi prajeme v jeho práci veľa šťastia a úspechov.

Text a foto: MARIÁN SMONDEK

S DIAMANTMI VO VENE

Málo je takých párov ako Žofia a Ján Plučinskovci, ktorí sa dožili diamantovej svadby. Sú jediným párom v celej gmine Bukowina Tatrzańska, ktorý už vlni oslávil toto krásne jubileum. Na svoju spoločnú púť životom sa vydali 6. februára 1945 z jurgovského kostolíka sv. Sebastiána. Ako sami hovoria, bolo to dobré rozhodnutie, ktoré by neváhali zopakovať aj dnes.

– *Začiatky nie sú nikdy ľahké, - podotýka Ján. - Aj my sme spočiatku museli zápasiť s rôznymi protiventstvami osudu a snažili sme sa ich spolu postupne zdo-
lávať. No nie vždy sa nám to darilo. Avšak naša láska bola natoľko silná, že sme vytrvali. Najdôležitejšie bolo snažiť sa, tvrdo pracovať a vedieť si vážiť to, čo sme už získali.*

Žofia sa narodila 1. decembra 1922 v slovenskej rodine Anny, rod. Šoltýsovej, a Michala Bryjovcov. Mala siedmich súrodencov: Máriu, Helenu, Karolínu, Bernadetu, Annu, Veroniku a Jána. Helena sa usadila na Slovensku, Veronika tiež a pôsobí tam ako rehoľná sestra. Ostatní bývajú v rodnej obci. Žofia si veľmi dobre spomína na detstvo, ktoré bolo síce biedne, ale aj tak plné detských zábav. Do pamäti sa jej vryl obraz, ako do Jurgova prichádzal konským záprahom pekáč z Nového Targu a predával chlieb. Vtedy predsa ešte v každej domácnosti piekli chlieb, pretože mal inú chuť ako domáci. Žofia mala mnoho kamarátok, s ktorými sa občas stretávala, aby sa spolu poprechádzali, zaspievali si či zatancovali. Na školské roky si spomína veľmi rada, lebo - ako hovorí - mala dobrých učiteľov, ktorí sa snažili rozvíjať záujmy žiakov. So svojím budúcim manželom sa poznala odmalička, veď bývali v jednej obci. Ich cesty sa často stretávali, takže nie div, že sa po čase do seba zamilovali a rozhodli sa byť spolu.

Ján sa narodil 23. mája 1920 v slovenskej rodine Anny, rod. Silanovej, a Sebastiána Plučinskovcov. Matka pochádzala zo Solíska na Slovensku. Mal deviatich súrodencov, ktorí už zomreli. Jeden z bratov Ignác zahynul v Katyni. Jánov otec bol obuvník a šil topánky pre obyvateľov obce, ale aj široké okolie. Predpokladal, že toto povolanie prejde aj na syna, ale Ján mal iné záujmy. Jeho tešila práca s drevom. Keď mal len štrnásť rokov, urobil si stolársky stôl, ktorý mu slúži dodnes. To bol aj začiatok jeho stolárskej dielne, ktorú

celý život zveľaďoval. Keďže bol zručným majstrom, veľa ľudí si uňho objednávalo všelijaké výrobky z dreva. V mladosti pracoval v stolárskej dielni na Slovensku, kde sa mnohému naučil. Neskôr, keď sa oženil a začal si budovať dom, veľa prác si urobil sám.

Jánova mladosť sa spája s rušným obdobím druhej svetovej vojny. Ako mladý branec sa v roku 1941 dostal na vojencinu do Ružomberka. Odtiaľ po základnom vojenskom výcviku ich jednotku presťahovali do Žiliny, kde ich pripravovali na odchod na východný front. Tesne pred odchodom však Ján ťažko ochorel na ľadviny, čo ho - ako dnes konštatuje - zachránilo pred hrôzami frontu a vojny. V roku 1943 sa po prepustení z nemocnice vrátil domov.

Po návrate začal opäť pracovať v stolárskej dielni. Stretol Máriu, do ktorej sa zaľúbil a tak sa spolu rozhodli svoju lásku spojiť manželským sľubom.

Spoločným chodníčkom

Po svadbe sa mladomanželia nasťahovali k manželkiným rodičom a pomýšľali stavbu svojho domu. Najskôr si sami pripravili tehly, zhromažďovali drevo a iný materiál a pomaly začali stavať dom. Stálo ich to veľa práce a námahy, ale nakoniec sa im podarilo nasťahovať sa do vlastného domu. Postupne im do manželstva pribudli štyri deti: Sebastián, Ján, Mária a Marián. Sebastián a Mária sú absolventmi jablonského lýcea a vo vzdelávaní pokračovali na vysokých školách. Mária býva v Łuczynie, kde pracuje ako zubná lekárka. Sebastián sa usadil v Krakove, kým Ján a Marián ostali v rodnej obci, kde si založili rodiny. Marián je šikovný majster a venuje sa výrobe huslí, sláčikov a strún.

Žofia a Ján sa snažili naučiť svoje deti úcty k ľuďom. Záležalo im na tom, aby si vážili druhých a vedeli sa tešiť tomu, čo sa im podarí

v živote dosiahnuť. Plučinskovci vychovávali svoje deti v slovenskom duchu, čo po nich prevzalo aj ich jedenásť vnukov a traja pravnuci, ktorí na starých rodičov nezabúdajú a často ich navštevujú. Manželia sú dlhoročnými a pozornými čitateľmi Života, ktorí na každé nové číslo netrpezlivo čakajú.

Žofia a Ján nežijú spolu v zhode, láske a porozumení. Ako povedali, ani sa nenazdali, ako rýchlo im spolu ubehlo tých šesťdesiat rokov. Podľa nich neexistuje recept ani na šťastné manželstvo, ani na šťastný život. Závisí to vždy od dvoch ľudí a ich ochoty vyjsť v ústrety tomu druhému. Želajú všetkým manželským dvojiciam veľa lásky a vzájomného porozumenia.

Prajeme jubilantom Žofii a Jánovi veľa zdravia a ľudskej dobroty, ako aj pohody v rodinnom kruhu.

Jubilanti
Žofia a Ján Plučinskovci
z Jurgova

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

HORČIČNÉ ZRNKO...

V našom živote stále hľadáme niečo nové. Keď ideme do obchodu, pozeráme si tovary a nakupujeme. To je ten náš dočasný život. Staráme sa o seba a o iných. Čo je nám však potrebné, aby sme dobre žili? Ani nevieme. Stále nám niečo chýba. Potrebujeme práčku, chladničku, nový kabát..., stále čosi iné. Potrebujeme aj živú vodu. Slovo, ktoré nám dáva Boh a ktoré má hlboký zmysel. To nie je obyčajné slovo, aké nám povie náš brat buď sestra. Toto slovo má skutočnú moc. Keď idem k ľuďom s koledou, čítam im evanjelium Lukáša o narodení Pána. Vidím, ako ľudia počúvajú s hlbokou vierou toto Božie slovo. Človek stále potrebuje duchovný pokrm, lebo ináč nebude ozajstným človekom.

12.2.2006, 6. nedela v cezročnom období, Mk 1, 40-45

Veľký francúzsky učenec a zbožný kresťan Blaise Pascal vyslovil zaujímavú myšlienku: *Náboženským pravdám verím preto, lebo sú nepravdepodobné a paradoxné.* K tomuto výroku ho viedla praobyčajná skúsenosť, že hoci pozemské veci sa zdajú isté, predsa pominú. Naopak, náboženské veci, čo ako sa zdajú nemožné, zostávajú. Je to pravda – všetky veci, o ktoré sa staráme, sa pominú. Túto pravdu nám vždy pripomína aj Kristus, keď nám hovorí, aby sme boli lepší, lepšie sa správali k blíznym. Čaká nás však odmena nepochopiteľná v tomto pozemskom živote.

19.2.2006, 7. nedela v cezročnom období, Mk 2, 1-12

Sledujeme politiku. Občas vidíme, že to všetko, čo nám sľubujú politici, je také, aké je, a vyzerá tak, ako vyzerá. Veríme im, keď sú voľby, a potom prežívame, že predsa len všetko urobili inak. My sme chceli pravdu, chceli sme lepšie žiť, a jednako stále nie je tak, ako sme si priali. Vidíme to aj v našej vlasti. Veríme nepravdepodobným náboženským prav-

dám, ale svet raz spozná, že sa všetko mení a iba Boh ostáva bez zmeny. Uzná, že tí všetci svetskí páni a vladári sú len dočasne, ale Boh je naveky. A napokon uverí, že Kristus je Kráľ, tak ako vždy bol, je a bude.

26.2.2006, 8. nedela v cezročnom období, Mk 2, 18-22

Keď sa v roku 1987 v istých amerických novinách ukázal takýto inzerát: *Ponúkam lekárske konzultácie pre nevy-*

liečiteľne chorých, ktorí si želajú dôstojnú smrť, nikto netušil, že za ním stojí Jack Kevorkian, dnes vo svete známy pod prezývkou „doktor smrť“. Tento vyše 70-ročný americký lekár tvrdí, že už „ošetril“ stovky pacientov, u ktorých počul ich želanie, keď nevládali niesť svoju chorobu. Robil to aj potom, keď v roku 1991 stratil

licenciu. Dnes čelí súdnym obvineniam zo spoluúčasti na samovražde. V tomto mesiaci prežívame Svetový deň chorých. Pozeráme sa na našich bratov a sestry v domoch, nemocniciach, starobincoch... Koľko je v nich utrpenia, ale aj radosti, keď ich niekto navštívi a povie im dobré slovo. Ján Pavol II. nás učil, že tí ľudia trpia s Kristom, aby spasili svet.

5.3.2006, prvá pôstna nedela, Mk 1, 12-15

Začína sa Veľký pôst. Je to neobvyklé obdobie, keď pred očami našej duše máme Pánovo utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie. Obdobie, keď pôjdeme na Krížovú cestu Krista, keď v Poľsku budeme spievať *Gorzkie żale*, keď sa zastavíme a porozmýšľame, čo všetko Pán podstúpil, aby sme mali večný život. Nech nám v tom pomôže básnik:

PAVOL HRTUS JURINA

VÝSTUP NA GOLGOTU

Kolkíže šli pred nami
a kolkí idú s nami
tou cestou tvrdou, krížovou
s vlastnými krížami.

Kríže sú ťažké niekedy,
a predsa nik tu nie je,
kto by chcel kráčať v šlapajách
Šimona z Cyreneje.

A niet tu ani Veroniky,
hoci dosť práce pre ňu,
čo by vám utrela
vašu tvár zarosenú.

Niet ich tu – sami kráčame,
a iba tešíme sa,
že cesta z tvrdej Golgoty
smeruje na nebesá.

Pripravil: PAVOL KUBANI

Účastníci kurzu Leader + v Ľopusznej

Mikuláš v Krempachoch

KREMPACHY '2006

4.12.2005 – v tomto období sa uskutočnila 3. etapa kurzu v rámci programu Leader +, ktorý bol hradený z fondu FAPA. Konal sa v Gminnom kultúrnom stredisku v Ľopusznej. Na záver kurzu, ktorého sa - podobne ako predtým - zúčastnili aj niekoľko Krempašania, bolo zvolených niekoľko pracovných komisií, ktoré sa od začiatku nového roka majú aktívne pustiť do práce

6.12.2005 – je to deň sv. Mikuláša. Tentoraz sa do príprav tohto dňa zapojili žiaci 5. a 6. triedy a roznášali darčeky dobrým deťom.

14.12.2005 – Výbor Dobrovoľného požiarneho zboru a výbor Športového zväzu v Krempachoch pripravili aj v tomto roku pekné kalendáre na rok 2006. Okrem toho osobitný „Pozdrav z Krempách - 2006“ spojený s kalendárom urobil už po tretí raz podľa svojho grafického návrhu František Paciga.

Najmladšia kolednícka skupina

23.12.2005 – tesne pred Vianocami boli ukončené reštauračné práce na oltári Najsvätejšej Panny Márie v Krempachoch. Všetky sošky, ozdoby a iné oltárne detaily sú už opäť na svojom mieste a žiaria plným leskom.

24.-26.12.2005 – počasie na záver roka bolo celkom priaznivé, takže vianočné sviatky boli vcelku vydarené a pekné. V tomto období už tradične veľkú aktivitu vyvinula miestna dychovka, ktorá koledovala a hrala po celej dedine. Celkom pekne sa v tomto období ukázala aj detská divadelná skupina Mravec, ktorá sa v obecnom kultúrnom dome predstavila publiku hrou Ježiško.

31.12.2005 – so starým rokom 2005 sa krempašskí občania rozlúčili na rôznych menších súkromných stretnutiach i zábavách a na veľkom plese v miestnom kultúrnom dome, kde samozrejme nemohlo chýbať šampanské, vzájomné blahoželanía a ohňostroj. Podľa štatistiky vo farskej

Detail zrenovovaného oltára NPM

zápisnici to bol v podstate priemerný rok: v obci sa vlni narodilo 15 detí, zomrelo 12 občanov a uskutočnilo sa šesť sobášov. Táto kronika zaznamenala aj 15 ťažko chorých osôb.

Text a foto: FRANTIŠEK PACIGA

Silvester v Krempachoch

Právo na vzdelávanie je jedným zo základných práv zakotvených v Ústave Poľskej republiky. Realizuje sa vo výchovno-vzdelávacích procesoch, ktoré realizujú najmä školy. Na základe štátnych nariadení majú národnostné a etnické menšiny v Poľsku nárok na vyučovanie v jazyku svojej menšiny. Ako to postrehli viacerí účastníci konferencie *Vzdelávanie národnostných a etnických menšín v PR*, ktorá sa uskutočnila v dňoch 14.-15. decembra 2005 v Kamieni Śląskom z iniciatívy Domu nemecko-poľskej spolupráce, do vzdelávania sa oplatí investovať, lebo je to poklad, ktorý sa mnohonásobne rozmnoží. Dôležité je však, aby si tento fakt uvedomovali aj samotní zainteresovaní – rodičia a žiaci. Podčiarkol to aj náčelník Oddelenia pre národnostné a etnické menšiny Odboru občianstva MZV PR Dobieslaw Rzemieniewski, ktorý povedal, že problémy týkajúce sa vzdelávania jednotlivých národnostných a etnických menšín sú veľmi diferencované. Podľa neho otázka národnostného školstva je jednou z dôležitejších, ktorej menšiny venujú veľkú pozornosť, keďže je to pre nich záruka continuity ich tradícií a národného povedomia. Štát podporuje národnostné školstvo, ale s finančnými problémami sa stretávajú najmä malé školy s menším počtom žiakov. Od roku 2006 sa predpokladá možnosť finančnej podpory investícií spojených so vzdelávaním menšín.

V príspevkoch, ktoré odzneli počas konferencie, hovoriaci poukazovali na históriu, vývin a situáciu školstva jednotlivých národnostných a etnických menšín. Zmena školského systému podporila u jedných rozvoj menšinového školstva, ako napr. u Litovcov a umožnila im relatívny rast, zasa iným urobila škodu znížením počtu žiakov, napr. u Ukrajincov. Vďaka spolupráci zástupcov litovskej menšiny a príslušných štátnych komisií začali lepšie fungovať ich školy. Bola vypracovaná stratégia rozvoja litovskej národnostnej menšiny a jej školstva, čo jej umožňuje

Predsedníctvo konferencie. Zľava A. Krištofeková

VZDELÁVANIE NÁRODNOSTNÝCH A ETNICKÝCH MENŠÍN V POĽSKU

sústavný rozvoj. Uvedené informácie boli zaujímavé a určite sa z nich dá čerpať pri obdobných situáciách v iných menšinách. Zdôrazňovala sa tiež potreba aktivity príslušníkov národnostnej menšiny, lebo len vďaka tomu možno dospieť k nejakým výsledkom, čo podčiarkla aj Grażyna Płoszajska z Odboru všeobecného a špeciálneho vzdelávania Ministerstva školstva PR. Podľa nej je menšinové školstvo integrálnou súčasťou vzdelávacieho systému v Poľsku. Žiaci národnostných menšín sú vzdelaní na tej istej úrovni ako ostatní žiaci, ale sú bohatší o dodatočné hodnoty, ktorými obohacujú svoje prostredie. Keď sa rodičia rozhodnú prihlásiť svoje dieťa na vyučovanie jazyka menšiny, povinnosťou vedenia školy je zabezpečiť organizáciu takéhoto vyučovania. Samozrejme má to svoje následky v organizácii vyučovania, niekedy sa naskytnú problémy so zabezpečením kvalifikovaného učiteľa, ale je to splniteľné. Na vyučovanie jazyka národnostnej menšiny by trieda mala mať najmenej sedem žiakov. Na každého žiaka, ktorý sa učí jazyk menšiny, patrí dodatočný príplatok. Okrem toho nie všetky menšiny majú vypracovanú základnú programovú osnovu. Je potrebná aj príprava učiteľov, ktorí by slúžili menšinám. Podľa vlašajších štatistík (školský rok 2004/2005) existuje v Poľsku 895 škôl, na ktorých sa vyučuje jazyk národnostnej či etnickej menšiny a navštevuje ich spolu vyše 50.000 žiakov. Podľa nich sa na 39 školách učia Bielorusini, na 95 Kašubovia, na 24 Litovci, na 47 Rusini, na 382 Nemci, na 10 Slováci, na 183 Ukrajinci, na 2 Arménici a na 121 Rómovia. Samozrejme sú to rôzne typy škôl: materské, základné a stredné. Počet škôl s vyučovaním jazyka menšiny sa nezmenil v prípade troch menšín: bieloruskej, slovenskej a litovskej.

Predseda snemu Varmisňo-mazurského vojvodstva Miron Sycz navrhoval, aby menšinové školstvo bolo financované priamo zo štátneho rozpočtu a nie miestnymi samosprávami, ktoré dostávajú na to prostriedky od štátu. Vyžadovalo by to však legislatívne úpravy istých zákonov. Ukrajinci však prijímajú reformy v školstve s istým nepokojom,

keďže to môže ohroziť ďalší vývoj ich škôl.

Podľa Kašubov menšinové školstvo nie je dostatočne podporené najmä v predškolskom a mladšom školskom veku. Kašubčina je regionálnym jazykom a viaže sa na presne vymedzené územie. Učí sa na viacerých školách a v posledných rokoch sa značne zvýšil počet škôl, na ktorých sa vyučuje. Prispela k tomu aktívna činnosť Centra vzdelávania kašubskej menšiny.

Nemecká menšina taktiež kladie dôraz na začínanie výučby už v predškolských zariadeniach, akými sú škôlky. Aj podľa nich je to obdobie, v ktorom si dieťa osvojuje materinskú reč veľmi rýchlo. Takto sa vytvára pozitívny vzťah k jazyku a základ pre jeho ďalší rozvoj. Bohatá školská sústava prospela k vytvoreniu organizácie - Nemeckého osvetového spolku - ktorý sa zaoberá podporou nemeckého menšinového školstva. Aj to napomáha snahe o zavedenie nemčiny ako materinského jazyka do materských škôl.

Slovenské menšinové školstvo reprezentovali na tejto konferencii učiteľky Alžbeta Górová, ktorá pôsobí v Základnej škole Jána Pavla II. v Kacvine, kde vyučuje slovenčinu ako materinský jazyk a Anna Krištofėková zo Slovenskej základnej školy v Novej Belej, kde pôsobí ako učiteľka slovenčiny. V referáte oboznámila prítomných s históriou slovenského menšinového školstva na Spiši a Orave, jeho vývinom, situáciou na školách, úrovňou vyučovania a pripravenosťou učiteľov na didaktickú prácu.

Pojem vzdelávania je v rómskej kultúre, dá sa povedať, okrajový a až v posledných rokoch sa ho snažia posunúť do inej polohy. Na základe rozličných programov sa snažia uvedomovať Rómom o potrebe vzdelávania sa. Pred niekoľkými rokmi sa rozbehol štátny program pre Rómom, v rámci ktorého sa vytvorila úloha akéhosi rómskeho asistenta ako spájajúceho prvku medzi rómskou komunitou a školou. V niektorých prípadoch to veľmi pomohlo a prinieslo výborne

A. Krištofėková a A. Górová počas prestávky v rokovaniach

Účastníci konferencie

výsledky, ale nie vo všetkých. Naďalej sa však tomu venuje veľa pozornosti.

Zo všetkých príspevkov jednoznačne vyplývalo, že škola je inštitúciou, ktorá by mala umožňovať prihlásiť sa na vyučovanie jazyka národnostnej a etnickej menšiny, ktorá teoreticky má na to nárok na základe zákonov a nariadení Ministerstva školstva PR, ale v praxi je to rôzne, čo neskôr potvrdili diskusné príspevky. Všetci účastníci konferencie sa zhodli v tom, že udržanie národnostného školstva je prioritnou úlohou každej národnosti, pretože je to záruka národného povedomia, pestovania tradícií a zvykov, folklóru a dorozumievania sa v jazyku danej národnostnej menšiny. Žiada si to zároveň aktivitu zástupcov každej z týchto menšín. Účastníci konferencie sa zamýšľali aj nad možnosťou zrušenia prihlášok na vyučovanie jazyka menšiny. Podľa jedných je to zbytočné zaťažovanie rodičov, kým podľa iných je to potrebné len pre administratívne účely a v skutočnosti nemá nič spoločné so samotným vyučovaním. Samozrejme, pokiaľ to nie je dvojязыčná škola, kde sa vyučuje v jazyku danej menšiny, takéto opatrenia sú vraj nevyhnutné, pretože aj podľa počtu prihlásených detí na takéto vyučovanie sa samosprávam pridávajú príplatky na týchto žiakov. Dieťa síce môže navštevovať tento druh vyučovania aj bez prihlášky podpísanej rodičmi, ale škola nedostáva naň príplatok. Diskutujúci však nedospeli k jednoznačnému riešeniu tejto otázky. Častou otázkou na zástupcov štátnych orgánov zaoberajúcich sa otázkami menšinového školstva bolo, prečo školy vôbec nepocitujú tieto príplatky a prečo sa to neprekladá aj na príplatky pre učiteľov, ktorí vyučujú jazyk národnostnej menšiny. Odpoveď bola jednoduchá. Samosprávy dostávajú príplatky podľa počtu prihlásených žiakov, ale ako rozdelia tieto peniaze, závisí len od nich. Neupresňuje to žiaden zákon či nariadenie.

Záver

Druhý deň konferencie bol venovaný diskusiám a záverom z troch pracovných skupín: ako vzdelávať učiteľov jazykov menšín, systém hodnotenia učiteľov jazykov

menšín a obsah vyučovania jazykov menšín ako materinských jazykov.

V každej skupine sa rozprúdili zaujímavé diskusie, ktoré obohatili aj vedúcich týchto skupín, inak odborníkov spomenutých oblastí. Výmena názorov a skúseností medzi jednotlivými členmi skupiny bola veľmi cenná. Ved' teoretické poznatky získané v škole buď samovzdelávaním sa nedajú porovnať s praktickými skúsenosťami. Na záver konferencie každá skupina prezentovala závery, ku ktorým dospela v rámci problémových diskusií.

Pri prvej téme sa kládol dôraz na vzdelávanie učiteľov jazykov menšín v ich materinských krajinách, lebo sa to pokladá za východisko pre vyučovanie jazyka. Je tu aj potreba tvorby poradenských stredísk pre učiteľov vyučujúcich jazyk menšiny, možnosti rozširovať ich vedomosti a postgraduálne štúdium. Málo by to podporiť ich neľahkú prácu, ale aj pomôcť im rozvíjať svoje schopnosti pri realizácii didaktického procesu, ktorý by okrem jazykových a literárnych prvkov mal obsahovať aj reálie zo života materinskej krajiny, čo sa už spája s druhým tematickým okruhom. Obsah vyučovania by mal byť prispôsobený veku žiakov, úrovni ich jazykových znalostí a mal by prihliadať aj na schopnosti žiakov. Nároky na žiakov by mali rásť primerane s jeho doterajšou dĺžkou štúdia materinského jazyka. Po absolvovaní základného vzdelania by žiak mal vedieť komunikovať na primeranej úrovni, správne sa vyjadrovať a poznať aspoň základné reálie materinskej krajiny a jej dejiny. Realizácia didaktického procesu by mala byť primeraná veku a schopnostiam žiakov. Čo sa týka hodnotenia učiteľov jazyka menšiny, vyplýva to čiastočne s výsledkov žiakov. K tomu, aby sa učiteľ snažil dosahovať čo najlepšie výsledky, je potrebný aj istý motivačný systém.

Na záver účastníci hodnotili prínos tejto konferencie pre učiteľov a pracovníkov menšinového školstva. Vypracované návrhy a pripomienky predložili príslušným orgánom zaoberajúcim sa organizáciou a fungovaním menšinového školstva v Poľsku. Spomenuli tiež terajšie legislatívne opatrenia, ktorými sa riadi vzdelávanie národnostných a etnických menšín. Teoreticky máme nárok na menšinové školstvo na primeranej úrovni, prakticky je to rôzne, pretože teória s praxou má často neveľa spoločného, o čom sme sa neraz presvedčili. Požadované zmeny sú potrebné, avšak treba ich prispôbiť jednotlivým menšinám, lebo každá z nich má v oblasti vzdelávania iné potreby a problémy, s ktorými zápasí. Účastníci konferencie mali možnosť podeliť sa svojimi skúsenosťami a zároveň získať nové podnety snád' pre pozitívne zmeny vo svojom prostredí.

Naši zástupcovia hovorili, že sa obohatili o mnohé zaujímavé poznatky, ktoré môžu využiť vo svojej praxi. Podľa nich takáto konferencia a rozhovory v zákulisí umožňujú porovnať svoje skúsenosti s inými a vymeniť sa nimi. Okrem toho si uvedomili, že sú aj ďalší, ktorí zápasia s podobnými problémami a mohli sa s nimi poradiť, ako ich riešia.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

ZA JÁNOM HORNÍKOM

Každá rozlúčka s blízkym človekom je smutná. Ak sa však lúčime navždy, je o to smutnejšia. Veľmi smutná je teda aj spomienka na zosnulého na sklonku minulého roka hornospíšskeho rodáka, vynikajúceho učiteľa, jedného zo zakladateľov Spišského dejepisného spolku a jeho dlhoročného funkcionára Mgr. Jána Horníka.

Narodil sa v roku 1928 v podtatranskej obci Jurgov na severnom Spiši, kde navštevoval základnú školu a neskôr i tamojšiu slovenskú meštianku. Ešte ako študent bol však nútený odísť do zahraničia, pretože jeho rodný kraj bol po druhej svetovej vojne opäť pripojený k Poľsku, v ktorom sa on a mnohí iní Slováci necítili doma. Našiel si nový domov, ukončil štúdiá a napokon zakotvil v Spišskej Novej Vsi ako profesor slovenského jazyka a literatúry, ako aj ruštiny na tamojšej priemyselnej škole. Aj keď priemyslováci nemávajú blízko k spoločenským vedám, vedel v nich vzbudiť lásku a úctu k materinskému jazyku a mnohí mu za to boli povďační. Organizoval aj rôzne súťaže a pedagogické čítania s výborným výsledkom. Z pohľadu vtedajších mocipánov mal však jednu chybu. Ešte viac ako slovenský jazyk a vlast miloval Cirkev. Dlho chodieval do kostola do Levoče a na iné miesta. Napokon ho predsa dostali – našli mu vo vrecku jeden rukopis Charty '77. Nikoho nezaujímalo, že škola príde o vynikajúceho pedagóga. Musel odísť do výrobného podniku, čo ho nesmierne bolelo a s čím sa nevedel zmieriť. Ale prispôbil sa a získal slobodu aspoň v oblasti vyznania viery. Prišiel november 1989. Hneď na prvom zhromaždení v Spišskej Novej Vsi rečnil pred Redutou o slobode. Plne sa zapojil do politického života a stal sa dokonca poslancom Federálneho zhromaždenia a predsedom jeho imunitného výboru. Nesmiernym zadostučinením preňho bolo to, že po vzniku spišského seminára v roku 1990 bol povolaný vychovávať slovenských kňazov ako inteligentov. Do svojho nového postavenia vložil celú dušu a tešil sa z výsledkov, až kým mu v tom nezabránila zákerná choroba. Aj tú však znášal pokorne a s veľkou trpezlivosťou. Prežil tak časť svojej krížovej cesty.

Profesor Horník bol aj zapáleným členom Sišského dejepisného spolku. Zaslúžil sa o vydanie viacerých kníh, ktoré aj sám zostavil. Boli do o.i. Dejiny Iliašoviec a dejiny Štátnej meštianskej školy v Jurgove. Ako funkcionár ústredného výboru Matice slovenskej zostavil a vydal dejiny jej spišskonovoveskej pobočky. Dodatočne zostavil výročnú správu priemyslovky a nakoniec práve on bol iniciátorom, spoluzostavovateľom a autorom Dejín Osturne, pre ktoré spracoval tamojší jazyk. Jeho plány siahali ďalej, ale choroba mu v nich nedovolila pokračovať. Poznamenajme ešte, že pokiaľ mu to zdravie dovolilo, často navštevoval rodný Jurgov a iné spišské obce.

Navždy nás opustil nielen vynikajúci učiteľ, zapálený bojovník za slovenčinu a za práva hornospíšskeho ľudu, nadšený člen dejepisného spolku, ale aj výborný človek, vzorný kresťan a veľká osobnosť. Tým väčšia a bolestnejšia je medzera, ktorú zanechal po sebe.

Dr. IVAN CHALUPECKÝ

KRÁTKO ZO SLOVENSKA

Slovensko na eurominciach

Banková rada Národnej banky Slovenska na svojom 57. zasadnutí v Bratislave dňa 20. decembra 2005 rozhodla, že na národnej strane mincí v nominálnej hodnote dve a jedno euro bude mať Slovensko dvojkríž na trojvrší. Na 50-, 20- a 10-centových minciach bude zobrazený Bratislavský hrad a na piatich, dvoch a jednom cente tatranský štít Kriváň. Vybrané výtvarné návrhy najvýstižnejšie symbolizujú SR, jej európske kultúrne a historické tradície, ako aj bohaté prírodné dedičstvo a budú dôstojnou reprezentáciou Slovenska v zahraničí. Ešte v novembri sa uskutočnil prieskum verejnej mienky a tieto symboly podporilo najviac respondentov. Guvernér NBS predpokladá, že mince by sa mali začať raziť v roku 2008 po rozhodnutí Rady Európskej únie o pripojení SR k eurozóne 1. januára

DAR SRDCA

Naša akcia pod týmto názvom naďalej pokračuje. Tentoraz sa do nej zapojila kr. Štefánia Knapčíková sumou 1694,33 zł, ktorá svoj príspevok venovala na činnosť Miestnej skupiny SSP v Sliezsku. Srdečne ďakujeme.

Ktokoľvek by chcel podporiť náš Spolok, môže prispievať na adresu: Zarząd Główny TSP, ul. sw. Filipa 7/4, 31-150 Kraków. Nr. konta: Bank Polska Kasa Opieki S.A. III/O Kraków, 73-1240-2294-1111-0000-3708-6985.

2009. Počet vyrazených mincí by mal byť 400 miliónov kusov. Autorom víťazného návrhu je Ivan Řehák, Bratislavský hrad je dielom Pavla Károlyho a Jána Černa-ja a Kriváň vyšiel z dielne Drahomíra Zobeka.

* * *

Profesionálne ozbrojené sily. Od 1. januára 2006 má Slovenská republika len profesionálne ozbrojené sily na základe zákonov o brannej povinnosti, alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu a novela ústavného zákona o bezpečnosti štátu v čase vojny a výnimočného stavu. V armáde slúži už v súčasnosti takmer 16 tisíc profesionálov. Ku koncu budúceho roka by malo byť približne 20 tisíc vojakov z povolania.

* * *

Nové občianske preukazy. Od 1. júla 2006 začne polícia na Slovensku vydávať nové občianske preukazy vo formáte Európskej únie. Nový občiansky preukaz bude v podobe polykarbonátovej karty s viacerými ochrannými prvkami. Jeho súčasťou bude elektronicky nasnímaná podoba tváre občana a jeho podpis. Vydanie prvého občianskeho preukazu zostane bezplatné. Nové preukazy budú jednoznačne uvádzať štátne občianstvo. Tým sa má vyhnúť problémom občanov pri cestovaní na občiansky preukaz do iných krajín EÚ. Pôvodne sa nové preukazy mali vydávať už od 15. januára 2006, ale tento termín zrušili. Agenda vydávania občianskych preukazov sa od 1. júla 2008 presunie z okresných riaditeľstiev Policajného zboru na obvodné úrady.

* * *

Ceny diaľničných nálepiek. Ceny diaľničných nálepiek platných pre rok 2006 sa pri osobných autách (do 3,5 tony) nezmenili: ročná nálepka stojí 1100 Sk, mesačná 300 Sk, týždenná 150 Sk. Zmeny nastali pri vozidlách od 3,5 do 12 ton – ročná nálepka stojí 9000 Sk, mesačná 2400 Sk, týždenná 1000 Sk a denná 250 Sk. Vozidlá nad 12 ton zaplatia ročne 17850 SK, mesačne 3600 Sk, týždenne 1700 Sk a denne 310 Sk.

* * *

Počet zvierat vo Vysokých Tatrách. V súčasnosti žije v lesoch TANAP-u spravovaných ŠL TANAP-u 489 kusov

jelenej zveri, 246 kusov srnčej, 56 diviakov, 49 medveďov, 23 vlkov, 26 rysov a 21 vydier.

* * *

Slovensko v Bezpečnostnej rade OSN. Od 1. januára 2006 je Slovensko prvýkrát členom Bezpečnostnej rady OSN. Rada pozostáva z piatich stálych členov – Číny, Francúzska, Ruska, USA a Veľkej Británie, a desiatich nestálych, ktorých volia na dvojročné obdobie. V 15-členom orgáne, ktorý má na starosti globálnu bezpečnosť a mier. Po Rumunsku Slovensko prevzalo na dva roky kreslo za východoeurópsku regionálnu skupinu. Slovenská diplomacia sa v činnosti na pôde Bezpečnostnej rady chce sústrediť na budúci štátut Kosova, vývoj vo východnej Európe, otázku rozdeleného Cypru a na blízkovýchodný mierový proces.

* * *

Štátne vyznamenania. 1. januára 2006 pri príležitosti výročia vzniku samostatnej Slovenskej republiky odovzdal prezident Ivan Gašparovič štátne vyznamenania 20 osobnostiam spoločenského, kultúrneho a politického života. Pribinov kríž I. triedy udelil hercovi Leopoldovi Haverlovi, rímskokatolíckemu kňazovi a básnikovi Katolíckej moderny Svetoslavovi Veiglovi, za rozvoj slovenského zdravotníctva Eve Sirackej a in memoriam právnikovi Karolovi Plankovi, ktorý sa podieľal na príprave novej Ústavy ČSFR. Pribinov kríž II. triedy dostala herečka Adela Gáborová, rektor Vysokej školy manažmentu v Trenčíne Branislav Lichardus, Emil Matejíček za rozvoj chirurgie, popredný slovenský hydroológ Igor Mucha, kardiochirurg Ivan Šimkovic a dramatik, divadelník a zakladateľ známeho Radošinského národného divadla Stanislav Štepa. Nositeľmi Pribinovho kríža III. triedy sa stali za rozvoj Slovenska v oblasti literatúry Milena Cesnaková-Michalcová, za prácu v divadelníctve Matyáš Dráfi a historik i heraldik Jozef Novák. Za záchranu ľudských životov s nasadením vlastného života získali Kríž Milana Rastislava Štefánika III. triedy vojaci Ludovít Kaliský, Michal Oravec, policajt Ivan Sihelský, rehabilitovaný generálmajor Ondrej Šedivý, vojenský letec Teodor Šlajchart, policajt Juraj Štaudinger a Otto Wagner, ktorý bol počas druhej svetovej vojny prenasledovaný z rasových dôvodov a väznený v pracovnom tábore v Novákoch.

Predseda MS SSP v Chyžnom Karol Fula

Chyžňanský betlehem

NEĎALEKO HRANICE

Obec Chyžné je známa predovšetkým vďaka medzinárodnému cestnému prieschodu Trstená – Chyžné na slovensko-poľskom pohraničí. V tejto nevelkej obci býva vyše tisíc obyvateľov, ale vzhľadom na to, že viacero ľudí vycestovalo za prácou do zahraničia a niektoré hospodárstva zívajú prázdnotou, počet obyvateľov sa pohybuje niekde medzi 900 a 1000. Stred obce pretína medzinárodná tranzitná cesta spájajúca Poľsko so Slovenskom a ďalšími južnejšie položenými krajinami. Táto významná poloha obce spôsobila, že pri hlavnej ceste smerom k hranici vzniklo viacero odpočívadiel, čerpacích staníc, barov a reštaurácií, ba aj hotel. Vďaka tejto lokalizácii si viacero miestnych obyvateľov našlo prácu v cestovnom ruchu a v službách. Významnú úlohu z hľadiska zamestnanosti miestnych obyvateľov plní taktiež firma Chyž-bet, v ktorej našlo zamestnanie viacero Chyžňanov. V

obci má svoje sídlo aj autobusová firma krajana Jána Laciaka, ktorý sa vďaka kvalitným službám presadil nielen v Poľsku, ale aj na Slovensku. Aj keď má Chyžné dobré položenie z hľadiska cestovného ruchu, agroturistika sa v obci doposiaľ nerozvinula.

U richtára

Pri svojej ceste do Chyžného som okrem iných navštívil aj miestneho richtára Jána Budziňského. Za posledné dva roky sa v obci na prvý pohľad neveľa zmenilo. Ale to nie je pravda. Napríklad podarilo sa im vyasfaltovať úsek cesty v dĺžke 400 m a spevniť koryto potoka na „Závodí“, čo by malo zabrániť poškodeniu cesty, ktorá sa ťahne vedľa potoka, počas povodní. Ďalšie peniaze pohltila oprava poľných ciest. Okrem toho v obci vybudovali niekoľko príjazdov do polí a vymenili niekoľko okien na miestnej základnej škole.

Viacero investícií sa uskutočnilo v spolupráci s farským úradom a miestnym farárom pátrom Zbigniewom. Medzi najdôležitejšie treba započítať oteplenie kostolného stropu, obnovenie štyroch kaplniek nachádzajúcich sa v okolí kostola a čiastočná oprava kostolného organu. Opravu si vyžadovala strecha na kostole, pretože vlnajší sneh strhol snehové lapače, čím vznikli v streche diery. Opráv sa podujal miestny klampiar Kazimierz Kulasiak. Okrem toho sa farský úrad aktívne zapája aj do organizácie miestnych dožinkiek, napr. vlnajší dožinkový veniec zaprojektoval práve páter Zbigniew, a vďaka nemu získali Chyžňania v súťaži o najkrajší dožinkový veniec pekné 2. miesto. S farským úradom spolupracuje aj miestny FS Rombaň, ktorý vedie Gregor Sternal.

Treba ešte pripomenúť, že obec vzorne spolupracuje s miestnym urbárom. Urbár platí istú čiastku hrobárovi, udržiava zvonárov, podporuje rôzne obecné aktivity a v prípade nejakej živelnéj pohromy, ktorá by zničila nejaký dom v obci, pos-

Chyžné pod snehovou prikrývkou

Hotel Chyžbet pri ceste k hranici

kytuje miestnym obyvateľom aj časť dreva na stavbu nového domu. Vo vianočnom období zasa zabezpečuje do kostola niekoľko stromčekov.

A aké plány majú v obci na najbližší rok? Predovšetkým chcú pokračovať v začatých investíciách. Chceli by pokračovať v spevňovaní prístupných priekop, tentoraz však na dolnom konci. Chcú vyasfaltovať posledný úsek ulice na dolnom konci obce „na jame“. Na hornom konci je potrebné vyasfaltovať otočku, aby sa mali kde otáčať mliekarenské autá, no a nakoniec obnoviť a otepliť fasádu požiarnej zbrojnice.

Chyžňanský betlehem

Môžeme smelo o ňom povedať, že je raritou na hornej Orave, pretože sa niekoľko postavičiek sa v ňom pohybuje a malého Ježiška Panna Mária kolíše v kolíske. Preto som hneď pri tejto príležitosti pátra Zbigniewa spýtal, kto je jeho tvorcom. Dozvedel som sa, že *spoluvorcov bolo viac. Základný pohybový mechanizmus vytvoril Stanislav Červeň, šikovný majster z našej obce. Ďalšie práce už robila miestna mládež, ktorá chodí na gymnázium spolu so mnou. Najprv sme pohybový mechanizmus dôkladne zamaskovali a pripojili naň postavičky, ktoré sa pohybujú okolo sv. Rodiny. Potom sme postavili ešte niekoľko stojacích postavičiek, ozdobili sme stromčeky, ktoré tu nemôžu chýbať a dielo bolo hotové.* Betlehem sa všetkým veľmi páčil. Myslím si, že je to unikátny skvost Oravy, pretože pohyblivý betlehem iných obciach sotva nájdeme. Urobil som aj niekoľko fotografií, aby si aj naši čitatelia mohli predstaviť, aká šikovná je tunajšia mládež.

Krajanja

V krajanstve žijete sa od poslednej našej návštevy veľa nezmenilo. Krajanov pomalinky ubúda a stredná generácia, ktorá by mala prevziať dedičstvo svojich otcov, je zaneprázdnená každodenným životom a o krajanstve dianie sa veľmi nezaujíma. Je to trochu prekvapujúce, pretože v obci býva viacero rodín, v ktorých jeden z partnerov pochádza zo Slovenska napr. z Lieska alebo z Trstenej. Preto si myslím, že istá šanca tu existuje. Potrebná by však bola štipka iniciatívy a odhodlanosti. Teraz už netreba tvrdo bojovať za svoje práva, ako to robili staršie generácie. Tie sme už získali. Bola by však škoda, keby sme ich teraz nedokázali naplno využiť. Jednou z možností je výučba slovenského jazyka. Bola by to šanca pre ďalšie generácie v rozvíjaní spolupráce v rámci Oravy ako takej, keď hranice strácajú svoj zmysel. Je pravdou, že deti majú v škole množstvo predmetov, v tom aj cudzie jazyky, ale pre Oravu bola vždy najbližšia slovenčina.

Text a foto: MARIÁN SMONDEK

FAŠIANGY ŠIALENÉ, KEDY SA MINIETE...

Fašiangy sa krátia, už sa nenavrátia, staré dievky plačú, že sa nevyškáču...

Veru, fašiangy sú už čo nevidieť za nami. Ešte niekoľko dní do Popolcovej stredy a začne sa 40-dňový pôst. Pristavme sa preto pri tomto veselstve a všakovakými huncútstvami naplnenom čase a priblížme si fašiangovú atmosféru dní minulých, ale i tých súčasných.

Fašiangy, alebo Ostatky, ako ich na hornej Orave nazývajú, sú asi najveselším obdobím roku. Keby nie pre nič iné, už len preto, že pred pôstom sa ľudia správajú bezstarostne, uvoľnene a takého vybočenie z každodennej šedosti je pre mnohých určite dobrou duševnou relaxáciou. V kalendári zvyknú bývať vymedzené ako obdobie od Troch kráľov do Popolcovej stredy, kedy sa začína 40-dňový Veľký pôst. Majú preto aj rôznu dĺžku - tie tohtoročné sú, k zármutku mnohých šibalov, trochu kratšie.

Už oddávna sa v tomto období dedinami šíri vôňa klobások, jaterníc a iných zakáľáčkových špecialít, konajú priadky, svadby, ale i rozličné hry, zábavy, obchôdzky maškár a muzik po dedinách. Fašiangári či bursovníci so svojim pestrým sprievodom v maskách i dnes pristavujú chodcov i vodičov v autách a vyberajú od nich - keď už nie korunky, aspoň vajíčka, klobásu či slaninku, ktorými si potom spestria stoly na poslednej fašiangovej zábave.

Ak by sme sa chceli pozrieť na pôvod fašiangov ešte hlbšie, zistíme, že majú predkresťanský pôvod. Už naši slovanskí predkovia toto obdobie roka slávilí najmä v súvislosti s jarným slnovratom a čoraz dlhším dňom. Vtedy oslavovali kult slnka, plodnosti a s nimi spriaznených bohov. Neskôr boli fašiangy silne ovplyvnené stredovekými hrami, mirákulami, veselstvom potulných umelcov a študentov - u nás nazývaných igríci a samozrejme, všadeprítomnou cirkvou.

Fašiangy a ich sprievodné javy sú vo svojej podstate i dnes založené na princípe hry a karnevalu. Ten, kto má na sebe masku, stáva sa v tomto okamihu niekým iným. Preberá vlastnosti zvieratá, neskutočnej bytosti, môže sa stať poločlovekom či polozvieratom. Môže tak parodovať nielen seba, ale najmä druhých. Na dedinách sa i dnes uplatňujú niektoré z tradičných a univerzálnych karnevalových princípov - fašiangová chasa si volí svojho starostu, zakazuje prácu a povoľuje iba zábavu a tanec, vládu v obci preberajú fašiangovníci, komediálnosť je postavená na parodovaní oficiálnych ceremoniálov, rušia sa spoločenské rozdiely, ale i rozdiely v pohlaví a veku. Vytvára sa tak akýsi svet naopak, kde je všetko dovolené - ženy sa preobliekajú za mužov, mladí za starých a všetko vážne sa stáva veselým, nik nestojí mimo tejto hry, fašiangová chasa sa do nej snaží zapojiť i prizerajúci sa, okoloidúci.

Také sú teda fašiangy. Ani by ste neverili, čím všetkým sú ovplyvnené. Starovekými ságami a poverami Keltov, Slovanov, Avarov, stredovekom, ktorý bol možno viac relatívny ako súčasnosť, ale i dneškom, postmodernou, ktorá vytvára nové štruktúry a spojenia v priestore a čase.

A čo o fašiangoch napísať na záver? Asi toľko, že pokiaľ ich neprežijeme, určite obanujeme. Nepremeškajme preto ani jednu zábavu, lebo fašiang sa tohto roku končí 28. februára o polnoci. Vtedy sa všetky basy pochovávajú a poriadna šibačka nastane až na Veľkonočný pondelok.

MIRO ŽABENSKÝ

TEŠÍ MA TO, ČO ROBÍM

Zaujať mladého človeka činnosťou v prospech spoločnosti je ťažké. Je to náročná úloha nielen pre rodičov, ale aj prostredie, v ktorom mladý človek žije, učí sa a trávi voľný čas. Mládež znamená budúcnosť celých národov, teda aj nášho Spolku. Veď od nej bude raz závisieť, ako naše hnutie bude vyzeráť a fungovať. Formovanie mladej osobnosti sa začína v rodine, odkiaľ vynáša základné vedomosti,

N. Milaniaková s maličkými priateľkami

postoje a zvyky, ktoré sa potom premietajú do každodenného života. Rodiac sa dostávame do vienka aj istý pôvod, na ktorý nesmieme zabúdať.

Veľmi dobre to vystihol vo svojej básni Jozef Kovaľ, žiak siedmeho ročníka Základnej školy v Snine, ktorý o. i. povedal:

Kde sa pozrieš, všade vókol vidíš šíru dial, to, čo vidí tvoje oko, je tvoj rodný kraj.

Len sa pozri, kolko krásy v sebe ukrýva, nezabudni, keď sa vzdiališ, kde si raz býval.

Na potôčik v čistej hore, na mamkinu reč. Nezatváraj svoje srdce, aj keď pôjdeš preč.

Lebo tvoja rodná zem ťa nikdy nesklame. Vždy sa môžeš naspäť vrátiť ako ku mame.

Rovnaký postoj zastáva k svojmu rodnému kraju aj Natália Milaniaková z Nedece, žiačka druhej triedy gymnázia v Nižných Lapšoch, kde v súčasnosti navštevuje vyučovanie slovenského jazyka. - *Slovenčina je pre mňa nielen materinským jazykom, ku ktorému mám blízky vzťah vďaka rodičom a starým rodičom, ale aj spôsobom*

vyjadrovania mojich pocitov, - podotýka Natália. - Využívam ju veľmi často pri rôznych príležitostiach. Rada recitujem slovenskú poéziu a prózu, čítam knihy a čítania v kostole, spievam žalmy, venujem sa slovenskému folklóru. Nieкто by možno povedal, že nie je na tom nič zvláštne, že je to jednoduché. A jednako si to vyžaduje veľa námahy, trpezlivosti a času.

Natália bola aktívnou žiačkou na základnej škole a takou je aj na gymnáziu. Rodičia si to vážia a podporujú ju v jej snažení. Väčšine z vás je určite povedomá, veď od najmladších rokov sa zúčastňuje recitačnej súťaže slovenskej poézie a prózy a súťaže Slovensko - vlast' tvojich predkov, na ktorých sa spravidla umiestňuje medzi najlepšimi. Častokrát sme mohli obdivovať jej spevácke a hudobné nadanie na Fašiangoch - Ostatkoch v Krempachoch, kde vystupovala spolu so súborom Veselica alebo v spoločnosti Mirka Kvasnovského. Chodí vystupovať na Slovensko, napr. do Oravského Veselého a inde, kde reprezentuje Slovákov žijúcich v Poľsku. Za svoje vystúpenia získala mnohé odmeny, ocenenia a diplomy, ktoré nám s hrdosťou ukazuje pri príležitosti našej návštevy.

Prezradila nám, že to, čo robí, ju nezaťažuje, naopak, ona sama sa pri tom realizuje. Vďaka tomu si môže porovnať svoje schopnosti s ostatnými a zároveň aj navštíviť mnohé zaujímavé miesta. Mnohí jej občas závidia jej úspechy, ale keď majú možnosť, nechcú sa do ničoho zapojiť.

Krásy Slovenska spoznáva prostredníctvom výletov do starej vlasti a prázdninových táborov, ktoré sú pre ňu neoceniteľným zdrojom poznania hovorenej slovenčiny. Tam si našla mnoho kamarátok, s ktorými dodnes udržiava kontakt.

Vo voľnom čase sa venuje plávaniu, počítačom a v zime lyžuje. K jej obľúbeným predmetom patria jazyky, preto sa zdokonaľuje v slovenčine, angličtine a nemčine. V jej šlapajach kráča už aj mladšia sestra Lýdia, ktorá je síce len v škôlke, ale tvrdí, že aj z nej bude výborná žiačka a speváčka. Od Natálie sa učí slovenské pesničky a občas si ich spolu zaspievajú.

- *Myslím si, že za svoj blízky vzťah k slovenčine vďačím rodičom a starým rodičom, ktorí sa mi snažili odovzdať svoje starootcovské dedičstvo, čo sa im podarilo - hovorí Natália. - V mojej rodine sa odjakživa tradovali slovenské a spišské*

Natália Milaniaková

i nedecké zvyky. Lásku k folklóru mám po rodičoch, ktorí vystupovali v súbore Veselica a boli vždy blízko krajaňského diania. V ich domácnosti je vždy prítomný časopis Život, ktorý si Natália rada prečíta. Uvítala by v časopise články o slovenskej populárnej hudbe, ktorá má taktiež dobrých interpretov. Prajeme Natálii výborne výsledky v škole a veľa úspešných vystúpení s folklórom.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

KRÁTKO ZO SPIŠA

Upozorňujeme všetkých vodičov, ktorí ešte nestihli vymeniť vodičské preukazy vydané pred 1. júlom 1999, aby sa poponáhľali. Majú ešte čas do 1. júla 2006, lebo po tomto dátume ich preukazy strácajú platnosť.

* * *

Svoj prvý nový rok začala aj Gabrielka Šoltýsová (na snímke), ktorá je prvým dieťaťom v krajaňskej rodine Anny a Pavla Šoltýsovcov z Jurgova a teda aj ich veľkou radosťou a nádejou. Blahoželáme šťastným rodičom a starým rodičom. Nech im rastie a prináša potešenie.

PAVOL ORSZÁGH HVIEZDOSLAV a ROMAN ZAWILIŃSKI*

1. 1. O P. O. Hviezdoslavovi je známe, že aj napriek tomu, že žil mimo kultúrneho a politického centra, udržiaval čulé priateľské styky s poprednými predstaviteľmi slovenskej i českej literatúry a kultúry, ako boli Jozef Škultéty, Svetozár Hurban Vajanský, Ladislav Nádaši Jégé, Jaroslav Vlček, Albert Pražák, Tomáš Garigue Masaryk. Na Hviezdoslava nezabudol T. G. Masaryk ani ako prezident novovzniknutej Československej republiky, keď mu po výmene peňazí a s tým súvisiacej devalvácii jeho úspor daroval sto tisíc korún československých ako veľkímu slovenskému básnikovi a priateľovi českého národa. Medzi Hviezdoslavových zahraničných priateľov patril Roman Zawiliński, poľský etnograf, zakladateľ časopisu *Poradnik językowy* (1901), prekladateľ zbierky poviedok M. Kukučína do poľštiny *Obrazki i novelle Marcina Kukučyna*, autor publikácií *Słowacy, ich życie i literatura* (1899), *Przyczynek do etnografii górali polskich na Węgrzech I, II* (1893, 1896) a *Z kresów polszczyzny. Wrażenia podróznika* (1912).

1. 2. P. O. Hviezdoslav sa zoznámil s Romanom Zawilińskim v lete r. 1897, keď sa rozhodol spolu s rodinou stráviť dovolenku v kúpeľoch Slaná voda pri Oravskej Polhore a popritom pokračovať v etnografickom výskume v oravských goralských dedinách. Aké bolo jeho prekvapenie, keď sa dozvedel od dr. Minárika, lekára v kúpeľoch, že v tom istom dome, ako sa ubytovali, býval aj veľký slovenský básnik, ktorý tam trávil dovolenku spolu s manželkou.¹ V kúpeľoch spolu strávili dva týždne, zblížili sa aj ich rodiny, chodili na prechádzky, na pstruhy, na raky, ktoré lovili v noci pri svetle smolníc. R. Zawiliński spoznal Hviezdoslava ako „človeka nevšedného, hlbokého mysliteľa a pritom hlbokého srdca, ktorý nikomu neodriekol rady a pomoci, hoci by to bol kurič Jano alebo posluhovačka Katarína“ (1930, s. 301). Hviezdoslav vzbudil v Zawilińskom, ako ďalej spomína, záujem o slovenskú literatúru a zároveň mu Zawiliński poskytoval podrobnejšie informácie o poľskej literatúre, najmä o J. Słowackom, ktorého mal Hviezdoslav veľmi rád, veľmi si cenil jeho poéziu, preto ju prekladal do slovenčiny, ale pri prvom stretnutí sa o tom ešte pred ním nezmienil.

1. 3. O dva roky neskôr zavítal R. Zawiliński opäť na Oravu v spoločnosti Eduarda Krajňáka, profesora z Bratislavy. Spolu navštívili v Námestove básnika, ktorý sa už chystal opustiť toto mestečko, v ktorom strávil plných dvadsať rokov a v ktorom mal aj veľa milých a dobrých priateľov. Spolu debatovali o maďarskej, poľskej literatúre a obidvaja hostia museli skonštatovať, že básnik má veľmi dobrý prehľad o svetovej literatúre a že veľa číta významných svetových básnikov a dramatikov. Na otázku svojich milých hostí, čo robí počas dlhých zimných večerov, básnik pohotovo odpovedal: „Mám divadlo v Shakespeareovi,

hudbu v lyrike Słowackého a zábavu – videl si zošity mojich nedokončených skladieb.“ (Slovenské pohľady, 1930, s. 303).

O rok neskôr pricestoval P. O. Hviezdoslav do Krakova na lekárske vyšetrenie, ktoré mu asi pomohol sprostredkovať jeho poľský priateľ Zawiliński. (L. Nádaši Jégé sa o tom nezmieňuje, spomína iba krakovského špecialistu dr. Penížka. Porov. Slovenské pohľady, 1931, s. 661). V Krakove si kúpil diela J. Słowackého.

1. 4. Posledné stretnutie sa uskutočnilo r. 1917, keď sa R. Zawiliński obrátil na Hviezdoslava s prosbou, či by mu nemohol pomôcť pri hľadaní ubytovania pre neho a celú jeho rodinu, lebo v Poľsku boli problémy s prísunom potravín. Básnik mu vybavil nielen dobré ubytovanie u svojich príbuzných, ale tiež mu zabezpečil lístky na prídell múky, masť, slaniny, kávy a cukru. V Dolnom Kubíne tak spoločne strávili pekné leto, spolu navštívili aj Hviezdoslavov rodný Vyšný Kubín, básnik mu čítal z prekladu Słowackého veršov a dokonca raz v zápale debaty vytiahol zo skrine mapu budúcej Československej republiky, na ktorej bolo zakreslené územie v rozsahu I. ČSR. Mapa vraj bola zhotovená v Amerike. Bola to tá istá mapa, ktorú mala k dispozícii Československá národná rada v Paríži r. 1916? To sa už asi nedozvieme, lebo R. Zawiliński viac informácií neuvádza.

Vyplyva z toho, že básnik s napätím očakával koniec prvej svetovej vojny a keďže chodil na zasadnutia výboru Slovenskej národnej strany v Dolnom Kubíne, isto bol informovaný aj o plánoch zahraničného odboja o usporiadaní pomerov po skončení vojny i po rozpade monarchie. Na otázku Zawilińského, čo bude s Poliakmi, keďže Poľsko od III. delenia z r. 1795 zmizlo z mapy Európy na vyše sto dvadsať rokov, básnik mu odpovedal: „Pre vás by bolo najlepšie, keby ste sa mohli zjednotiť a azda v pomere federatívnom umiestniť v Rusku. Mali by už raz prestať bratovražedné boje a vzájomná nenávisť medzi bratmi“ (Slovenské pohľady, 1930, s. 306). Podľa Zawilińského idea zmierenia a zbratania Slovanov bola pre Hviezdoslava dominujúcou. „Hviezdoslav bol panslávom najčistejšieho zrna. Všetci Slovania mu boli rovnako milí, rodní bratia“. (L. N. Jégé, 1931, s. 663).

1. 5. Onedlho prišiel r. 1918, koniec prvej svetovej vojny a vznik prvej Československej republiky a Poľskej republiky. Vznik I. ČSR 28. októbra 1918, spoločnej vlasti Čechov a Slovákov, uvítal básnik s nadšením, o čom svedčí viacero jeho básní, napísaných pri tejto príležitosti. Možno si domyslieť, že s rovnakým nadšením privítal zrod Poľskej republiky 11. novembra 1918.

Aké muselo byť jeho prekvapenie, keď čoskoro po týchto radostných udalostiach sa vyvinul spor medzi Československom a Poľskom o územie Oravy, Kysúc, Spiša a Tešínska. Koncom roka 1918 poľské vojská obsadili sporné územie, avšak na pokyn mierovej konferencie v Paríži Poľsko muselo svoje vojsko stiahnuť. Pripravoval sa plebiscit, ktorý sa však nakoniec nekonal, lebo Poľsko malo otvorené fronty na všetkých štyroch svetových

POKRAČOVANIE NA STR. 24

* Text príspevku vznikol pri príležitosti 140. výročia príchodu P. O. Hviezdoslava na štúdium do Kežmarku (2. septembra 1865) a 85. výročia rozhodnutia mierovej konferencie v Paríži o pripojení 13 oravských a 14 spišských obcí k Poľsku (28. júla 1920).

¹ Údaje čerpáme z článku R. Zawilińského, *Moje rozpomienky na Hviezdoslava* uverejnené v *Slovenských pohľadoch*, 1930, s. 300 – 307.

Predseda MS J. Venit otvára stretnutie

Príhovor gen. tajomníka SSP L. Molitorisa

Do cyklu obľúbených krajaňských podujatí, akými sú oblátkové stretnutia, organizované na začiatku nového roka v miestnych skupinách Spolku na Spiši a Orave, sa v tomto roku po prvýkrát zapojili aj krajanovia v Kacvíne. Mohlo by sa zdať, že na prvý raz, keď sa len získava skúsenosti, to bude skromné - dalo by sa povedať – komorné stretnutie len pre krajaňský aktív kacvínskej MS. Kacvínčania sa však pochlapili, takže aj po prvý raz usporiadali veľkolepé podujatie pre všetkých členov miestnej skupiny Spolku.

Oblátkové stretnutie, ktoré pomohli pripraviť členovia tamojšej mládežníckej dychovky, sa konalo 8. januára 2006 v novopostavenom Dome slovenskej kultúry (DSK) a spolu so školskou mládežou i členmi dychovky sa ho zúčastnilo takmer 180 osôb. Najväčšia, pekne vyzdobená divadelná sála DSK bola doslova zatlačená do posledného miesta. Treba poznamenať, že tak početná účasť nevyplyvala len z čirej zvedavosti, ako vyzerá interiér DSK, keďže krajanovia pozorne sledovali priebeh výstavby tohto kultúrneho stánku, ale skôr z pocitu príslušnosti k našej organizácii a snád' aj z istež krajaňskej angažovanosti.

Do spevu prihráva kacvínsky organista A. Soja

OBLÁTKA

Stretnutie otvoril predseda miestnej skupiny SSP Ján Venit, ktorý privítal zhromaždených, v tom najmä kacvínskeho farára Tadeusza Majchera, čestného predsedu Spolku Jána Molitorisa, podpredsedu SSP a šéfredaktora Života Jána Špernogu, generálneho tajomníka Spolku Ľudomíra Molitorisa, obvodného predsedu SSP na Spiši Františka Mlynarčíka, kapelníka miestnej mládežníckej dychovky Stanislawa Wojtaszka a ďalších.

K slovu sa neskôr dostali žiaci kacvínskej základnej školy navštevujúci hodiny slovenčiny, ktorí predviedli pôsobivý slovo-hudobný biblický príbeh o narodení Ježiša v Betleheme, ktorý s nimi nacvičila učiteľka slovenčiny Alžbeta Górová. Jednotlivé odseky tohto príbehu boli popretkávané hudobnými vložkami – koledami, ktoré pekne zahrala spomínaná dychovka. Potom prišiel čas vianočných i novoročných vinšov v podaní žiakov. Počuli sme ich celý rad, kratších a dlhších, seriózných i veselých,

Plná sála účastníkov stretnutia

Dychovka a školská mládež v kultúrnom programe

Moment posvätenia oblátok

V KACVÍNE

vždy však úprimných a optimistických. Bodkou nad i tohto zaujímavého kultúrneho programu bol pekný koncert mladej dychovky, ktorá zahrála zhromaždeným rad rôznorodých skladieb. Boli medzi nimi rezké pochody a polky, valčíky i tangá, ale aj koledy a ľudové pesničky. Bolo vidieť, že mladí hudobníci dosiahli už veľmi slušnú úroveň a svoju hru neustále zdokonaľujú.

Slova sa potom ujal generálny tajomník SSP Ľudomír Moli-toris, ktorý o.i. vyjadril radosť z tak početnej účasti krajanov na stretnutí a zdôraznil, že v Dome slovenskej kultúry už začína pulzovať čulý krajský život, čo je potešiteľné tým viac, že práve také je poslanie tohto kultúrneho stánku. Vyjadril tiež nádej, že sa možno podarí už v tomto roku zavŕšiť výstavbu tohto domu, čo by nám dovolilo plnšie sa venovať ďalším investíciám v našom Spolku.

Nadišiel hádam najdôležitejší moment stretnutia. Farár T. Majcher prečítal príslušné evanjelium a požehnal biele oblátky,

Kto chcel, mohol sledovať program, pohovárať sa...

... alebo si pospievať a zabaviť sa

ktorými sa potom zhromaždení navzájom delili, srdečne si blahoželeli a do budúcnosti si priali všetko najlepšie. Bola to vzrušujúca chvíľa, ktorá sa zračila na mnohých tvárach, keď sa usmíati krajanovia stretávali zoči-voči a delili sa oblátkou – symbolom priazne, pokoja a úprimnosti.

Po tejto duchovnej časti stretnutia prišiel čas i na telo, najmä keď mladé krajančky začali prinášať na stoly znamenitý guláš, ktorému by neodolali ani najväčší maškrtníci. Kto chcel, mohol vychutnávať aj iné dobroty z bohato naložených stolov.

Po večeri sa rozprúdila zábava. Kto chcel, mohol si pobe-sedovať, zaspomínať na minulosť, zaspievať, ba aj zatancovať. Nie div, že čoskoro sa z DSK na celú obec začal rozliehať hlasitý spev, ktorý sa vzmohol ešte viac, keď kacvínsky organista, ale aj člen dychovky Andrej Soja začal prihrávať na harmonike. A tam, kde sa hrá, tam sa aj tancuje. Začali síce mladí, ale zanedlho sa k nim pripojili aj dospelí. Všetci sa dobre zabávali, takže neprek-vapuje ani návrh viacerých krajanov, že v dome treba čím skôr usporiadať aj fašiangový večierok. Teší nás táto ochota krajanov. Neochybne naznačuje, že dom slovenskej kultúry bude žiť aktív-nym krajským dňom. A to kacvínskej MS zo srdca prajeme.

Text a foto: JÁN ŠPERNOGA

Po dlhšom čase išiel Cornelius domov iným vlakom ako inokedy. Bol maklérom a chodieval zvyčajne rýchlikom, ktorým cestovali zvyčajne ľudia z jeho kruhov: prokuristi, finanční odborníci... Poznávali sa navzájom bez predstavovania a rozumeli si bez jediného slova. Rýchlik nazývali Burzián.

Dnes išiel Cornelius ináč, lebo senátor ho pozval na večeru a tento raz sa tomu nemohol vyhnúť. Preto cestoval skorším vlakom, aby mal čas preobliecť sa.

S hlavou plnou pochmúrnych myšlienok na to, že sa večer zase preje a opije, z čoho bude mať žalúdočné ťažkosti, vystúpil Cornelius na dôverne známej stanici a zamieril

k svojmu zaparkovanému autu. Pretože Claire mala radšej malý fiat, Cornelius používal limuzínu.

Jazda zo stanice domov mu trvala štvrt hodiny, no dnes to bude dlhšie, lebo musel nečakane zastaf: na nechránenom prechode blikalo červené svetlo a znel varovný signál. Cornelius nervózne bubnoval prstami po volante, zatiaľ čo pred ním prechádzal nekonečný had nákladného vlaku.

A zrazu, skôr než sa pohol, ju uvidel...!

Bola to Claire s nejakým mužom, ktorý sedel za volantom a pravou rukou držal jeho manželku za plece. Hlavu mala opretú o jeho plece, oči zavreté...

V okamihu boli preč, ale obraz, ktorý videl, sa mu priam vpálil do pamäti. V sluchách mu bŕšila krv, ruky sa mu chveli.

Má sa obrátiť a ísť za nimi?

Niet pochyb, že idú na stanicu, kde muž asi vystúpi.

A čo bude ďalej?

Odhalenie v štýle operetnej frašky?

Scény na verejnosti?

Blamáž?

Všetko bol ochotný zniesť, ale blamáž nie. Aj tak bolo pre neho dosť zlé, keď sa kamaráti po svadbe záhadne

usmievali. Teraz ich úsmešky chápal, vtedy bol však slepý.

Domov sa neponáhlal...

V byte nik nebol. Spomenul si, že dnes je štvrtok a slúžka má voľno, teda ideálny deň pre Clairine zámary...

Vkročil do knižnice, sadol si k písaciu stolu a zo zásuvky vytiahol revolver. Náhle si však spomenul na nedávny rozhovor so sudcom Hillikerom:

- Revolver, alebo nôž? Ale kde? Uznávam jedinú dokonalú zbraň na vraždu: auto! Každé auto, ktoré jazdí. Jednoducho preto, že každé auto, pokiaľ

priateľky. Komu by napadlo motivovať cestu do mestečka za zbytočným nákupom? Jeho Claire áno, lebo bola práve tak prefíkaná ako pekná. Nie, jej sa nesmie skriviť ani vlas na hlave, zničený musí byť ten cudzí muž...

Pre Claire to bude dobré poučenie a trocha zármutku jej neuškodí...

Bude však musieť niečo šikovné vymyslieť... Cornelius vedel, že do svojho plánu nesmie zapojiť nijakú ďalšiu osobu ani súkromného detektíva. Všetko musí urobiť sám...

Čoskoro zistil, že Claire a jej mileneck si navykli na vzornú pravidelnosť. Štvrtok bol a zostal jediným dňom v týždni, keď neznámy blondiak chodil ku Claire na návštevu.

Clairino auto sa vtedy vždy objavovalo v bočnej uličke blízko stanice. Párik sa v aute vždy na rozlúčku pobožkal tak vášnivo, až Corneliovi prebehol mráz po chrbte. Len čo muž z auta vystúpil, Claire odštartovala. Mladý muž potom rýchlo prešiel pomedzi parkujúce autá na rušnú ulicu, ponorený do pekných spomienok tak hlboko, že vôbec nedával pozor na prechádzajúce autá. Potom vošiel do staničnej budovy.

Keď bol Cornelius už tretí štvrtok svedkom ich lúčenia, naisto vedel, že mužove kroky povedú touto cestou aj nabudúce...

Vlastne sa nedalo ani nič skaziť...

Cornelius sa rozhodol, že bude parkovať za stanicou. Tento dostatočný odstup mal jeho auto umožniť, aby priamo zo zákruty vyrazilo na muža, ktorý pomedzi zaparkované autá vykročí na cestu.

Deň pred plánovanou vraždou si Cornelius na odľahlej ceste vyskúšal akceleráciu a brzdy. V nasledujúci deň odišiel zo svojej kancelárie podľa plánu na minútku presne.

Keď mu sekretárka pomáhala do pláštá, obrátil sa k nej - takisto podľa plánu - so srhanou tvárou:

STANLEY ELLIN

DVE VRAŽDY

ide dosť rýchlo, zabije každého, do koho narazí. Keď potom vodič vystúpi a tvári aspoň trochu ľútosťivo a nie je opitý, neriskuje viac ako nejaké nepríjemnosti a pokutu. Ja sám si, vážený pane, dávam veľký pozor, keď mám prejsť cez križovatku...

Cornelius revolver odložil, má predsa auto...

Keď Claire vošla, sedel ešte zamyslený s hlavou v dlaniach.

- Videla som tvoje auto v garáži a dostala som strach, či sa ti niečo nestalo, - povedala.

- Cítim sa celkom dobre a všetko je v poriadku, - odpovedal Cornelius.

- A prečo si sa vrátil tak skoro?

- Musím ísť na recepciu k senátorovi...

- Na to som vôbec nemyslela. Celý deň som mala toľko práce... Slúžka má dnes, ako vieš, voľno a ja som bola na celý byt sama. Keď som pozrela do chladničky, zistila som, že nám chýba hrba vecí, nuž som sa po ne rýchlo pobrala do mesta, - Claire ukázala na nákupnú tašku. - Len čo si tie veci trochu uložíš, pripravím ti vodu na kúpeľ...

Pozeral na ňu, keď odchádzala a cítil obdiv. Iná žena by si vymyslela návštevu

Slečna Wynantová, necítim sa dobre, asi som chorý...

Sekretárka nahodila starostlivú tvár, lebo to patrilo k jej profesii, a povedala:

- To máte preto, že si beriete veľa práce.

Cornelius mávol rukou:

- Ponáhľam sa domov a hneď si ľahnem do postele. Prejde mi to. Len mi, prosím, podajte tabletky. Mám ich v hornej zásuvke...

Bola to síce len škatuľka s niekoľkými aspirínmi, ale dojem urobila...

Skorší vlak, ktorým cestoval, mu bol už dôverne známy, lebo ním v poslednom čase cestoval častejšie, ale vždy mal tvár starostlivo ukrytú za novinami.

Dnes sa to stane...

Keď prišiel sprievodca a chcel vidieť jeho mesačný lístok, Cornelius sedel schúlený na sedadle a pôsobil ako človek, ktorý je chorý.

- Pán sprievodca, - spýtal sa, - môžem vás poprosiť o trochu vody? Potrebujem zapíť prášok... - Sprievodca naňho lútostivo pozrel a o chvíľu sa vrátil s pohárom vody. Cornelius vybral tabletku, dal si ju do úst a s výrazom uľahčenia ju zapil.

- Len povedzte, ak ešte niečo potrebujete, - ponúkol sa sprievodca.

- Nie, ďakujem, - trpko sa usmial Cornelius, - hádam to nebude také zlé, to prejde...

Keď vystupoval, sprievodca už stál na nástupišti a pomáhal mu zo schodov.

- Tadiaľto necestujete pravidelne, však? - spýtal sa, - aspoň nie týmto vlakom...

- Nie, išiel som ním len raz. Ináč cestujem Burziánom. - Sprievodca si ho premeral a zatváral sa veľmi úctivo.

- Dúfam, že ste s našim vlakom spokojnejší ako s Burziánom?

V staničnej hale sa Cornelius posadil na lavičku a oprel si hlavu o operadlo. Videl tak priamo na veľké hodiny nad pokladňou na lístky. Pokladník naňho niekoľko ráz znepokojene pozrel, a to bolo výborné.

Horšie však bolo, že v ňom narastal akýsi nepokoj. Chcel si tu posediť asi

desať minút, ale s každou ubiehajúcou sekundou cítil, ako sa jeho nervozita stupňuje. Musel vynaložiť veľkú námahu, aby zostal sedieť a nerozbehol sa k autu skôr, ako sa minútová ručička dotkne čiarky, ktorá bola preňho signálom.

Zdvihol sa a pomaly vyšiel zo stanice. Zamieril k autu, posadil sa za volant, pribuchol dvere a spustil motor. Sedel a sledoval, čo sa robí pred stanicou.

Keď sa mileneц jeho manželky konečne priblížil, videl, ako sa usmieva a v návale radosti si dokonca i pospevoval.

To bola kvapka, ktorá odplavila posledné zvyšky Corneliovho váhania...

Zabijem ho, sviniara...!

Motor zahučal, auto vyrazilo. Hoci si Cornelius celý priebeh akcie v duchu veľa ráz premietal, predsa bol prekvapený rýchlosťou, s akou to všetko prebehlo...

Mladý muž, akoby bol slepý, kráčal pomedzi autá. Corneliova ruka stlačila tlačidlo trúbky, výstražné znamenie, ktoré nemohlo zostať nepovšimnuté. Muž zastal, vzápätí sa mu tvár skrivila hrôzou, natiahol ruky, akoby nimi chcel zadržať rútiace sa auto. Zaznel prenikavý výkrik ukončený nárazom, bol silnejší, ako Cornelius predpokladal, a potom všetko zaniklo v príšernom škripote brzd a pneumatík.

Zo všetkých strán sa začali zbiehať zvedavci. Keď Cornelius vystupoval z auta, aby sa na ležiaceho pozrel, musel sa predierať davom. Niekoľko ho varovalo, aby sa radšej neďíval, a keď sa zatackal, tucet rúk ho podoprelo a zachytilo.

Nebola to slabosť, skôr závrat z víťazstva...

- Vletel priamo pod auto... Počul som trúbenie, dozaista ho bolo počuť na kilometer... Je to asi opilec...

O chvíľu prišiel policajt a začal Corneliusa s úradnou dôstojnosťou vypočúvať. Začnú proti nemu, samozrejme, súdne konanie, ale teraz môže odísť domov. V prípade, že sa necíti dobre, zavolajú jeho pani, ak chce, aby ho odviezla domov...

Zatiaľ čo telefonovali Claire, mal práce čas si vyrátať, že Claire môže byť už doma, a ozaj - o štvrt hodinku preňho

prišla. I teraz, keď bola vylakaná a prestrašená, vyzerala výborne a vedela, ako Cornelius s uspokojením konštatovať, výborne zahrať úlohu manželky. Ale možno, uvažoval ďalej, ešte vôbec nevie, čo sa stalo.

Počkal, až mu pomohla presadnúť do jej auta, a keď sa posadila z volantu, spýtal sa otvoreným okienkom policajta:

- Už ste zistili, ako sa ten chudák volal?

Policajt prikývol:

- Bol to mládenec z New Yorku. Presne identifikovať ho môžu až tam, ale podľa jeho navštívenky je to nejaký Lundgren, Robert Lundgren...

Cornelius počul potlačené vzlyknutie. Clairina tvár spopolavela.

- A teraz pôjdeme domov, Claire, - povedal Cornelius mäkkým hlasom.

O chvíľu Claire tichým hlasom zašepkala:

- Ty si o ňom vedel a zabil si ho...

Cornelius prikývol.

- To si sa teda zbláznil, vyrovnávať si účty takýmto spôsobom?! - zasyčala. Jej vecný tón ho nahneval.

- Je to tak spravodlivé, - precedil pomedzi zuby, - patrilo mu to... - Claire mala ešte vždy neprítomný pohľad.

- Nič nechápeš, - povedala. - Poznala som ho skôr ako teba. Chodili sme dlho spolu, zdalo sa nám, že život nebude mať vôbec nijakú cenu, keď sa nebudeme stretávať. Ale trochu sa nám to pokazilo, mal veľké plány, zišlo z nich, a ja som nevydržala. Narodila som sa v chudobnejších pomeroch a nechcela som sa vydať za chudáka a biediť až do smrti. Preto som si ňu vzala a usilovala som sa byť dobrou manželkou. Akú mi to dalo námahu - to nikdy nepochopíš...! Ale ty si si želal niečo iné, nie manželku, ale výstavný kus, niečo, s čím by si sa mohol večne vychvaľovať a pýšiť...

- Hovoríš ako blázon a dávaj pozor na cestu, tu odbočujeme, - povedal Cornelius stroho.

- Len ma počúvaj, - pokračovala Claire, - aj tak som ti to už chcela povedať... Uvažovala som o rozvoze. Nechcela by

POKRAČOVANIE NA STR. 32

P. O. HVIEZDOSLAV...

DOKONČENIE ZO STR. 19.

stranách, keďže ustanovenie nového štátu si vydobýjalo vojensky, preto stratilo dôveru predstaviteľov Dohody. Celý spor sa ťahal až do r. 1920, keď na základe rozhodnutia mierovej konferencie v Paríži zo dňa 28. júla 1920 pripadlo trinásť obcí na severnej Orave a štrnásť obcí na severnom Spiši Poľsku.²

2. 1. Vedel P. O. Hviezdoslav o tom, že jeho poľský priateľ R. Zawiliński sa stal r. 1918 členom dvoch komisií, ktoré pripravovali odborné materiály týkajúce sa Kysúc, Oravy a Spiša – o jazyku, ľudovej kultúre, o dejinách osídlenia uvedených regiónov – pre členov poľskej národnej delegácie zastupujúcej poľskú vládu pri mierovej konferencii v Paríži v rokoch 1918 – 1920? Poľskí predstavitelia tieto údaje využívali ako argumenty vo svoj prospech, t. j. v prospech poľských územných nárokov na Kysuce, severnú Oravu a severný Spiš s odôvodnením, že ide o územie obývané obyvateľstvom „*polskojęzycznym*“, „*etnograficznie polskim*“. Išlo o tendenčné propagačné materiály, ktoré pripravovali v *Towarzystwie Tatrzańskim* v Krakove (neskôr premenované na *Polskie Towarzystwo Tatrzańskie*) poprední predstavitelia poľskej vedy, kultúry a spoločenského života, ako napríklad historik W. Semkowicz, jazykovedec K. Nitsch, známy poľský spisovateľ S. Żeromski, vynikajúci znalec Tatier S. Elias-Radzikowski. Členmi boli aj ďalší profesori Jagelovskej univerzity v Krakove S. Kutrzeba, L. Sawicki, J. Smoleński, ale aj etnograf a znalec slovenskej Oravy a priateľ P. O. Hviezdoslava – R. Zawiliński.

² **Orava:** Podsrnie, Podvlk, Harkabúz, Dolná Zubrica, Horná Zubrica, Oravka, Bukovina, Podsklie, Pekelník, Jablonka, Chyžné, Malá Lipnica, Veľká Lipnica.

Spiš: Nová Belá, Fridman s osadou Falštín, ktorá sa neskôr administratívne osamostatnila, Krempachy, Tribš, Durštín, Čierna Hora, Jurgov, Repiská, Vyšné Lapše, Nižné Lapše, Nedeca, Kacvín, Lapšanka. Spor o Javorinu bol uzavretý až r. 1924 po rozhodnutí medzinárodného súdneho dvora v Haagu, ktoré nevyhovelo poľským požiadavkam a ktoré rešpektovalo rozhodnutie mierovej konferencie v Paríži. (Podrobnejšie pozri J. Dudášová-Kriššáková, 1995, s. 53 – 59 a M. Andráš, 2003, s. 853 – 892).

POKRAČOVANIE NASLEDUJE

JÚLIA DUDÁŠOVÁ – KRIŠŠÁKOVÁ

Výstavu s takýmto názvom otvorili dňa 14. decembra 2005 v Galérii slovenského umenia v Krakove. Je to súbor výtvarných diel od 14 autorov – členov Umeleckej besedy slovenskej, teda Pavla Bleya, Mariána Drugdu, Jozefa Ferenčika, Otta Gendera, Jozefa Hricka,

Zdena Horeckého, Marty Chabadovej, Františka Chrástka, Marty Chrenkovej, Eleny Nittnausovej, Olgy Plačkovej, Jozefa Porubčina, Dušana Sekelu a Milana Tvrdoňa. Sú to už zreli výtvarníci, ktorí zastupujú skoro

Alfou a omegou výpovedí autorov výstavy je predovšetkým príroda. Jej farby a tvary, dramatickosť a poézia je vytvorená prirodzeným prenikaním slnečných a mesačných lúčov. Ľudský vplyv sa vynára

PO DRUHEJ STRANE TATIER

všetky pokolenia slovenských umelcov. Takéto súborné výstavy sa už stali pre Umeleckú besedu slovenskú tradíciou, vďaka čomu môžu s milovníkmi umenia nadviazať dialóg, ponúknuť konfrontáciu rôznych umeleckých riešení a predstaviť jednotlivo každého autora.

Nájdeme tu kúsok civilizácie predstavenej v modernom manierizme. Nechýba v ňom ani úsmev bláznov nad životom a osudom s ľahkým filozofickým nadhľadom, ktorý balansuje na nitke života, v palete rôznorodých farieb a abstrakčných štruktúr, spomienky na detstvo, ale aj na prvých autorov slovenskej moderny.

V poslednom desaťročí Umelecká beseda slovenská zorganizovala na Slovensku i v zahraničí vyše 150 individuálnych ako aj súborných výstav vo viacerých významných mestách Európy – v Paríži, Prahe, Berne, Varšave, Budapešti ap. Jedna z výstav bola organizovaná aj v priestoroch Európskej rady v Bruseli.

v tvare neznámej stopy alebo v prenikavom farebnom priestore, ktorý je symbolickým kúskom silno kontrastujúcim s celkom. Tieto práce sú odrazom hodnôt, ktoré uznáva konkrétna spoločnosť Umeleckej besedy slovenskej. Sú odrazom túžob a možností vedenia dialógu s umeleckým svetom. Predstavuje vplyv na rôzne cesty, rozvoj a tendencie umenia vďaka tomu, že každý umelec vkladá niečo originálne.

Výstavu zorganizoval Spolok Slovákov v Poľsku v spolupráci so Slovenským inštitútom vo Varšave a Umeleckou besedou slovenskou. Vernisáže výstavy sa zúčastnilo viacero významných hostí, o. i. generálny konzul SR v Krakove Ivan Horský s manželkou, vicekonzul SR v Krakove Marek Lisánsky s manželkou, predseda Konferencie krakovských básnikov Jacek Lubart – Krzysica, riaditeľka Slovenského inštitútu vo Varšave Cecília Kandráčková, prof. Jacek Kajtoch s manželkou, podpredseda SSP a šéfredaktor *Života* Ján Špernoga, gene-

rálny tajomník SSP Ľudomír Molitoris, známy slovenský režisér Miro Procházka a iní.

Milovníci umenia si mohli pozrieť viacero obrazov predstavujúcich zaujímavé témy spojené s ľudským životom, ktoré mohli neskôr pri poháriku dobrého slovenského vína a malom občerstvení nerušene kontemplovať.

Text a foto:
MARIÁN SMONDEK

NIE VŠETCI ZOMRÚ

V júli min. roka odišiel k Pánovi náš drahý kaplán, palotín Krzysztof Zawada. Po období veľkého utrpenia, ktorého najbolestnejšia časť trvala takmer tri mesiace, ukončil svoju pozemskú púť, za ktorú zaplatil najvyššiu cenu. Veríme, že jeho utrpenie prispeje k spáse nielen jeho duše, ale aj iných.

Učme sa milovať ľudí, lebo tak rýchlo odchádzajú – povedal kedysi kňaz a básnik Jan Twardowski.

Kňaza Krzysztofa priviedol Pán na lapšanskú zem v roku 2002. Odvtedy plnil tuná službu kaplána, katechétu, ale najmä človeka, ktorý iným ukazuje cestu k Bohu. Občania Vyšných Lápš a Lapšanky spomínajú môjho predchodcu ako človeka, ktorý bol otvorený na iných a dobre chápal ich problémy. Deti, ktoré učil, sa k nemu vo svojich spomienkach často vracajú. Veľmi povzbudivá je pre mňa neustála modlitba za zosnulého kňaza Krzysztofa. Farníci nás často žiadajú aj o omše za jeho dušu.

Ťažká nádorová choroba zničila jeho zdravie v priebehu niekoľkých mesiacov. Jej prvé príznaky sme si mohli všimnúť ešte pred jeho odchodom do nemocnice. Keďže sa jeho zdravotný stav neustále zhoršoval, farár Roman Gorczyński zaviezol Krzysztofa do nemocnice v Nowom Targu, odkiaľ bol prepravený do nemocnice v Zakopanem. Pán farár neustále bdel pri lôžku nemocného. V celej farnosti sa veriaci po celý čas modlili k Bohu o dar zdravia pre chorého kňaza. Kto len mohol, snažil sa ho navštíviť, povzbudiť dobrým slovom, prejaviť úctu a odovzdať pozdrav od detí. Okolo utrpenia kňaza Krzysztofa vzrástala láska a jednota. Ako počas svojho kňazstva priťahoval ľudí k Bohu, tak aj počas choroby svojím utrpením hlásal nádhernú katechézu o láske a vernosti k nášmu Stvoriteľovi. Svedectvom svojho života, svedectvom prežívania choroby ukázal, ako by mala vyzeráť cesta viery poznačená utrpením, ktorá sa vyznačuje hlbokým spojením

Kňaz Krzysztof Zawada

a dôverou k Bohu. Kňaz Krzysztof veľmi trpel, ale napriek bolesti bol pokojný, otvorený na stretnutie s každým človekom.

Zomrel v júli 2005 v nemocnici v Jasle. Na miesto posledného odpočinku sme ho odprevadili v sobotu 27.7.2005 po sv. omši v sanktuárii Panny Márie saletínskej v Dębowci, ktorú celebroval ordinár rzeszowskej diecézy otec biskup Kazimierz Górny. Vo svojej homílii predstavil posledné dni kňaza Krzysztofa a pripomenul posledné roky jeho mladého života, ktoré strávil vo vyšnolapšanskej farnosti. Pohrebných pobožností sa zúčastnila takmer celá farnosť. Krojovaná mládež posledný raz zaspievala kňazovi Krzysztofovi žalm na pohrebnej sv. omši. Bola aj lapšanská dychovka, ktorá svojou peknou hrou vzdala hold zosnulému. Telo zosnulého bolo uložené v reholnej hrobke otcov misionárov saletínov na cintoríne v Dębowci. Pred uložením truhly do hrobky prehovoril farár Roman Gorczyński, ktorý poďakoval zosnulému spolubratovi za tri roky spoločnej práce, spoločného života a za starostlivosť o blaho farníkov zverených do ich spoločnej opatery.

Obyvatelia Vyšných Lápš nezapudli na svojho kaplána. Neustále sa zaňho modlia. Hoci ho neuprosná smrť vzala spomedzi nás, naďalej žije v našej pamäti. V septembri sa uskutočnila autobusová púť do Dębowca pre tých, čo nemohli byť na pohrebe, aby aj oni mohli navštíviť hrob kňaza Krzysztofa a zúčastniť sa odpustu Panny Márie saletínskej.

Odpocinutie večné daj mu, Pane, a svetlo večné nech mu svieti na veky vekov. Amen.

Kaplán saletín ROBERT ŚLIWA

KRÁTKO ZO SPIŠA

Zima je vysnívaným obdobím pre deti, ktoré sa ochotne sánkujú, lyžujú (na snímke) a chodia na guľovačky. Viac času na tieto aktivity mali počas zimných prázdnin, ktoré boli na Spiši od 13. do 24. februára 2006 na základných a stredných školách, okrem ZŠ v Novej Belej, kde boli už v dňoch 16.-27. januára 2006.

* * *

5. februára 2006 Mária a František Milonovci z Čiernej Hory (na snímke) oslávili 57. výročie sobáša, ku ktorému im prajeme veľa zdravia, lásky, božieho požehnania a mnoho síl do ďalšej dobrej spolupráce s nami.

* * *

V januári sa uskutočnili obľábkové stretnutia pre starých a chorých ľudí vo viacerých spišských obciach, ktoré organizovali jednotlivé farnosti.

* * *

V polovici januára t. r. sa v Novej Belej konala výročná urbárska schôdza. Urbárnici prerokovali záväzky spolku za vlaňajší rok, debatovali o nových možnostiach podnikania a v tomto kontexte prijali sa patrične uznesenia. (ak)

Spoločný záber vo Wieliczke

Mladí Podvlčania v sídle nášho Spolku

NAŠI VO WIELICZKE

17. decembra min. roka členovia FS Kumoratky spolu s deťmi, ktoré sa učia slovenský jazyk na základnej škole č. 2 v Podvlku, navštívili známu soľnú baňu vo Wieliczke. Do bane vchádzali vo dvoch skupinkách a aby sa dostali dole, na prvú úroveň, museli zostúpiť po vyše tristo schodoch. Deti prekvapilo, že steny tam neboli biele ako kuchynská soľ, ale tmavosivé. Počas prehliadky videli veľa obdivuhodných vecí. Mohli si napr. pozrieť viacero výjavov vytesaných v kamennej soli, ako napr. nájdenie snubného prsteňa uhorskej princeznej Kingy, banského škriatka, buď niekoľko kaplniek vytesaných v soli. Najzaujímavejšou a najväčšou z nich je kaplnka sv. Kingy, na ktorej pracovalo niekoľko majstrov celé desaťročia. Tu si všetci urobili spoločný záber a pobrali sa na ďalšiu prehliadku. Pri tejto príležitosti sa dozvedeli, že posledného koňa, ktorý kedysi pracoval v bani, vytiahli odtiaľto pred tromi rokmi. Deti obdivovali tiež starodávne náradie a primitívne stroje, používané kedysi pri ťažbe soli. Zajímavú súčasť tvorí odvodňovací systém, pretože baňu od začiatku sústavne zalievala voda. Najstrašnejšia záplava bola asi pred desiatimi rokmi, ale vďaka modernej technike a odhodlanosti banských záchranárov sa ju podarilo zvládnuť. V druhej časti prehliadky deti mohli obdivovať maketu pôvodného mesta Wieliczka, ktorá sa výrazne líšila od dnešnej podoby. Nachádza sa na nej ešte pôvodný kostol, staré banské budovy či mestské obranné

múry, ktoré boli neskôr zbúrané alebo prestavané. Vo Wieliczke v podzemí sa nachádza aj veľká spoločenská sála, využívaná pri rôznych konferenciách, silvestrovských bálach a iných významných podujatiach. Cestou späť mohli deti obdivovať banské vláčiky, ktoré sa dodnes používajú pri preprave ťažších materiálov. Našťastie, na povrch už nemuseli ísť po schodoch, ale sa vyviezli banským výťahom. Prehliadka bane sa všetkým veľmi páčila.

Ďalšou zastávkou bolo sídlo Spolku Slovákov v Krakove, kde na hostí čakalo malé pohostenie. Privítal ich generálny tajomník Ludomír Molitoris spolu s podpredsedom SSP a šéfredaktorom Života Jánom Špernogom. Deti sa od nich dozvedeli mnoho zaujímavosti zo života Spolku, ako funguje, aká je jeho história, ako sa vydáva náš časopis, čo všetko treba urobiť, aby nejaká knižka uzrela svetlo sveta a mnoho iných informácií. Keď sa všetci dosýta najedli a napili, Kumoratky zaspievali rad slovenských pesničiek, ktoré boli poprepletané vystúpeniami detí zo základnej školy, za čo si vyslúžili veľký potlesk. Každému sa ušiel aj malý mikulášsky darček a krajský spevník. Deti sa už na slovenčine naučili nejednú pesničku, takže nám ju rady zaspievali. Domov sa všetci vracali plní nezabudnuteľných dojmov. (ms)

NOVOROČNÉ STRETNUTIE

Na záver starého roka sa tradične bilancuje to, čo sa nám podarilo dosiahnuť, v čom sme boli úspešní, čo sa nám nepodarilo a čo plánujeme do budúcnosti.

Tohoročného stretnutia v našej Galérii slovenského umenia, ktoré sa uskutočnilo 30. decembra 2005, sa zúčastnili: generálny tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris, podpredseda SSP a šéfredaktor Života Ján Špernoga, predseda MS SSP v Krakove Jerzy M. Bożyk, krakovský básnik a publicista Jacek Lubart-Krzysica, redaktori Života, zamestnanci tlačiarne, počítačového oddelenia, sekretariátu a ďalší.

Stretnutie otvoril L. Molitoris, ktorý poprial všetkým veľa zdravia a osobných i pracovných úspechov. Zhodnotil uplynulý rok ako priaznivý našim snaženiam. Podľa neho sa výsledky našej práce dostali do povedomia Krakovčanov a nielen ich. Úspechom je aj sprevádzkovanie časti Domu slovenskej kultúry v Kacvine,

Spoločný prípitok za úspešný rok

ktorý už slúži krajanom a ich podujatiam. V Jablonke začali krajanovia prevádzkovať novú klubovňu, ktorá by sa mala v priebehu tohto roka stať strediskom OV SSP na Orave. Okrem toho sa plánuje prestavba klubovne v Novej Belej. Samozrejme sú to len najhlavnejšie ciele do budúcnosti. Okrem nich je ešte množstvo menších úloh, ktoré SSP bude realizovať.

S nádejou na lepšiu budúcnosť si všetci štrngli pohárikom šampanského a želali si všetko dobre v novom roku 2006. Pomaly sa rozprúdila beseda a účastníci stretnutia zaspievali niekoľko kolied za hudobného sprievodu Jerzyho M. Božyka. (ak)

BLAHOŽELÁME

*Hoc máš vnúcat ako maku,
nevyjadria všetku vďaku,
ktorú stále máme v srdci
a s ňou náš cit nehasnúci.*

*Hoc Ti čelo zdobia vrásky,
teš sa, mama, z našej lásky,
Nech Ťa vo dne, v noci hreje,
aj v dňoch ľudskej beznádeje.*

*Hoc Ti život zdrsnil ruky
prácou pre nás, svoje deti,
krásne sú sťa kvety z líky,
láskavé z nich slnko sviati.*

*Na záver vinš s vôňou ruží,
nech Ti zdravie stále slúži.
Nech Ti rokov viac než dost
dá sa dožiť Pán Boh.*

Tento vinš k narodeninám a meninám zasielajú 80-ročnej oslávenkyni **Márii Šoltýsovej** z Vyšných Lápš dcéry Anna a Marta, syn Blažej s rodinami z ďalekej Ameriky. K blahoželaniu sa pripájajú aj rodiny Kedžuchovcov a Starostovičovcov.

PREZIDENT SR O SLOVÁKoch V ZAHRAŇIČÍ

11. januára 2006 sa uskutočnilo stretnutie prezidenta Ivana Gašparoviča s delegáciou Svetového združenia zahraničných Slovákov v zahraničí (SZSZ). Prezident po tomto stretnutí povedal, že doposiaľ ani jedná slovenská vláda sa dostatočne nepostarala o zahraničných Slovákov. Podľa prezidenta je potrebné podporovať Slovákov v zahraničí, lebo aj oni môžu pomôcť Slovensku. Krajanské spolky môžu umožniť ľahšie adaptovanie mladých Slovákov, ktorí sa vysťahovali za prácou do zahraničia.

Prezident sa chce osobne zasadiť o zachovanie vysielania Slovenského rozhlasu (SRo) a plánuje na túto tému rozhovory s ministrami financií a zahraničných vecí a zástupkyňou riaditeľa SRo. Zároveň chce podporovať dialóg o financovaní krajanov zo strany podnikateľov slovenského pôvodu.

Od januára pôsobí na Slovensku Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorý má v sebe integrovať vládnu politiku spolupráce s krajanmi a ich podporu. Podľa predsedu SZSZ Dušana Klimu je zriadenie toho úradu len teoretickým krokom vpred, pretože nie je finančne dostatočne zabezpečený. Napokon Slovensko ako jediná z postkomunistických krajín neumožňuje zahraničné vysielanie verejnoprávnej televízie do sveta. (TASR)

230 ROKOV OD ZALOŽENIA PRVÝCH DIECÉZ

Diecézy na Slovensku sa začali formovať v rámci ostrihomského arcibiskupstva, ktoré zohralo v dejinách Uhorska významnú úlohu. Na Spiši vzniklo najskôr Spišské prepošstvo s kapitulou, ktoré malo spočiatku len štyroch členov, a až neskôr 10 kanonikov. Jednou z príčin vzniku prepoštva bola veľká vzdialenosť Spiša od Ostrihomu. Odvtedy bolo viacero pokusov o vytvorenie samostatného spišského biskupstva, ale všetky boli neúspešné. Podarilo sa to až v 18. storočí, keď sa k moci v Rakúsko-uhorskej monarchii dostala Mária Terézia. Práve ona sa 15. januára 1776 pričínila k rozpadu ostrihomského arcibiskupstva a zriadeniu na

území Slovenska troch diecéz: Spišskej, Banskobystrickej a Rožňavskej. Keďže s tým musel súhlasiť aj pápež, po dlhších rokovaníach s apoštolskou stolicou došlo ku kompromisu a vzniku spomínaných troch biskupstiev: bulou Regalium principum Banskobystrického biskupstva, Romanus pontifex Spišského biskupstva a Apostolatus officii nostri Rožňavského biskupstva. Tieto buly vydal 15. marca 1776 pápež Pius VI., čím rozdelil územie ostrihomskej diecézy. A to sa s malými zmenami udržiavalo vyše dvesto rokov. Do Spišskej diecézy patril Spiš okrem Banského okresu, celý Liptov a Orava. Do Rožňavskej diecézy pripadal Banský okres zo Spiša, celý Gemer, Turna a Malohont, Lučenecký okres a päť farností patriacich Jasovskému prepošstvu. Do Banskobystrickej diecézy patrili župy Turiec a Zvolen a okresy Svätý Kríž a Bojnice. Teda 15. marca t. r. uplyva 230 rokov od vzniku prvých biskupstiev na Slovensku. (ak)

ILEVIČOVCI VYHRALI

Rodina Ilevičovcov v Belgicku

Hovorí sa, že odvážnym šťastie praje. Tak bolo aj v prípade krajanovej rodiny Ilevičovcov z Gliwíc, ktorá sa vlani zúčastnila súťaže Katovického denníka a tamojšej televízie Hľadáme najsympatickejšiu rodinu. Pravdu povediac na súťaž prihlásila rodinu jej nestorka, babička J. Ilevičová, a čuduj sa svete – vyhrala jednu zo šiestich rovnocenných prvých cien – päťdňový rodinný výlet do Štrasburgu a Bruselu. Poznamenajme ešte, že na tento výlet sa výherci vybrali spolu s bývalým premiérom poľskej vlády Jerzym Buzkom. Srdečne gratulujeme. (bk)

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 14. decembra 2005 zomrela v Krempachoch vo veku 70 rokov krajanka

ALŽBETA TOMAŠKOVIČOVÁ (rod. Jerdonková)

Zosnula bola dlhoročnou členkou MS Spolku v Krempachoch a čitatelkou Života. Vychovala vzorne dcéru a dvoch synov, žijúcich dnes v USA. Odišla od nás vzorná krajanka, starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 23. decembra 2005 zomrela v Krempachoch vo veku 40 rokov krajanka

MÁRIA TOMÁŠKOVIČOVÁ (rod. Hlavačová)

Zosnulá bola vernou čitatelkou Života. Osirotila tri malé deti – Marka, Gregora a Danku. Odišla od nás vzorná krajanka, manželka, matka, sestra a nevesta. Nech odpočíva v pokoji!

Deťom, manželovi, starým rodičom a príbuzným vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

* * *

Dňa 1. januára 2006 zomrela v Krempachoch vo veku 66 rokov

ŠTEFÁNIA PALUCHOVÁ (rodená Lasová)

Zosnulá pochádzala z Groňa. V rodine Paluchovcov sa však plne aklimatizovala, bola dlhoročnou čitatelkou Života a účastníčkou slovenských bohoslužieb. 35 rokov pracovala v Gminnom družstve Roľnícka svojpomoc v Krempachoch, pôsobila tiež v tamojšom Krúžku vidieckych gazdiniek, 10 rokov bola predsedníčkou Rodičovskej rady v ZŠ a v posledných rokoch viedla krempašský zväz dôchodcov. Odišla od nás čestná, pracovitá žena, starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme hlbokú sústrasť.

MS SSR v Krempachoch

* * *

Dňa 17. novembra 2005 zomrela vo Vyšných Lapšoch vo veku 70 rokov krajanka

MÁRIA ŠOLTÝSOVÁ

Zosnulá bola dlhoročnou členkou Spolku a čitatelkou Života. Odišla od nás vzorná krajanka, starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 19. novembra 2005 zomrel vo Vyšných Lapšoch vo veku 52 rokov krajan

VOJTECH LIGAS

Zosnulý bol členom Spolku a čitateľom Života. Odišiel od nás dobrý človek, syn a brat. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 15. novembra 2005 zomrela vo Vyšných Lapšoch vo veku 83 rokov krajanka

MÁRIA KEDŽUCHOVÁ

Zosnulá bola dlhoročnou členkou Spolku a horlivou čitatelkou Života. Odišla od nás vzorná krajanka, manželka, matka, babička a prababička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP vo Vyšných Lapšoch

* * *

Dňa 25. novembra 2005 odišiel od nás vo veku 76 rokov krajan

EUGEN FULA

Zosnulý bol dlhoročným členom MS SSP v Chyžnom a čitateľom nášho časopisu Život. Bol to vynikajúci hudobník, ktorý dlhé roky pôsobil vo FS Rombaň. Odišiel od nás vzácny krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 9. decembra 2005 odišiel od nás vo veku 88 rokov krajan

JÁN ŠKODOŇ

Zosnulý, otec krakovského pomocného biskupa Jana Szkodoňa, patrila medzi zakladateľov MS SSP v Chyžnom a bol dlhoročným čitateľom nášho časopisu Život. Odišiel od nás aktívny krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Chyžnom

Z KALENDÁRA NA FEBRUÁR

Záhradkári

Február nás môže prekvapiť teplým, takmer jarným počasím, ale aj mrazmi a snehom. Záhradkár musí byť pripravený aj na jedno, aj na druhé. Každý by chcel mať čo najskôr čerstvú zeleninu, čo umožňujú o.i. pareniská, v ktorých možno predpestovať viaceré rastliny a tým urýchliť ich zber aj o niekoľko týždňov.

Na založenie pareniska potrebujeme pod jedno okno (1,5 m²) asi 300 kg čerstvého, najlepšie konského hnoja, a keď ho nemáme, tak aspoň kompostu pripraveného na jeseň. Navrstvíme ho do výšky 40-50 cm a prikryjeme oknami (môže byť aj dvojitá fólia) a rohožami. Počas rozkladu hnoj uvoľňuje biologické teplo, ktoré už na 4. deň stúpne na 50° C, na 7. deň 75° C, na 12. deň 55° C a na 16. deň 24° C, pri ktorej zostáva asi mesiac. Potom teplota klesá. Asi 10 dní pred plánovanou sejbou dáme do pareniska vrstvu (15-20 cm) dobrej, preosiatej zeminy, ušliapeme ju a čakáme, až sa zaparí. Potom do takto pripraveného pareniska môžeme vysadiť šalát, hlúbovú zeleninu, buď zasiať redkovku, redkev a pod. Keď rastliny neskôr presadíme na záhony, môžeme v parenisku predpestovať ďalšie, neskoršie druhy zeleniny, napr. rajčiny.

Ovocinári

v tomto mesiaci pokračujú v čistení stromov od starej borky, lišajníkov, machu a pod. a za priaznivého počasia presvetľujú koruny buď ostraňujú letorasty z kmeňov. Koncom mesiaca pôda občas rozmŕza, takže možno presádzať staršie stromy, jablone a hrušky až do veku 10 rokov, slivky a čerešne do 8 rokov. Vo dne korene treba obkopať tak, aby pri nich zostal väčší bal zeminy. Večer pred očakávaným mrazom bal polejeme vodou z kanvy, aby cez noc zamrzol. Ráno pred oteplením stromček i s bálom zeminy vyberieme z pôdy a dáme na nové stanovište do nezamrzutej pôdy. Môžeme tiež rezať konáre stromov, ktoré chceme na jar preštepíť. Ešte možno rezať vrúbce na predjarné vrúbľovanie. Na začiatku marca môžeme napr. štepíť kôstkov-

ny, najmä višne a čerešne a na ríbezľových a egrešových kroch odrezávať prestarnuté konáre.

Chovatelia

Starostlivosť o hydinu je podobná ako v predošlom mesiaci. Teraz popri kačiciach začínajú znášku aj husi. Vajcia so znečistenou škrupinou treba ukladať osve a ihneď umyť prúdom letnej vody. Na liahnutie vyberáme približne rovnaké vajcia, ani príliš veľké, ani malé. Uskladňujeme ich v miestnosti za optimálnej teploty 8 – 15° C, najlepšie stojato tupým koncom hore. Vajcia pred vložením pod kvočku treba dezinfikovať. Pod kvokajúcu sliepku možno podložiť 11 až 19 slepačích, 7-9 kačacích alebo 5-7 husacích buď morčacích vajec. Pod hus sa vkladá 11-19 husacích vajec a pod morku, ktorá je najvytrvalejšou kvočkou, 27-29 slepačích, 13-17 morčacích alebo 11-15 husacích vajec. Čas liahnutia trvá: sliepky – 20-21 dní, kačice – 26-28 dní, morky a husi – 28-30 dní.

Včelári

Február patrí síce medzi zimné mesiace, ale občas, najmä koncom mesiaca, prichádza značné oteplenie. Ak teplota vystúpi na ok. 10° C, včelstvá uskutočňujú očistovací prelet. V tom čase by gazdiné nemali vešať bielizeň na dvoroch alebo v záhradách, pretože včely by ju veľmi znečistili svojimi výkalmi. V tomto čase včelstva zvyšujú rozlohu plodovania a preto hľadajú vodné zdroje. Preto treba pre ne zriadiť hygienické napájadlá, aby sa nenaučili navštevovať kaluže.

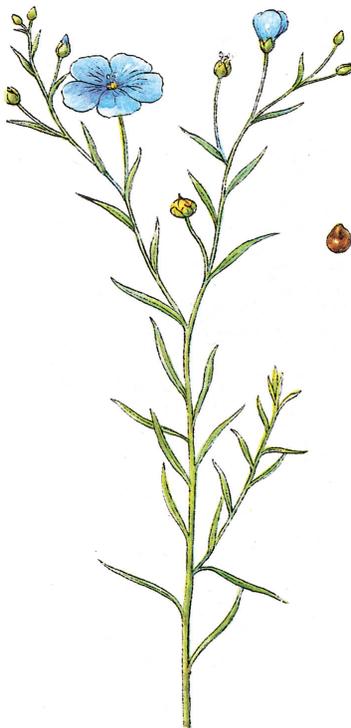
Dni sa už viditeľne predlžujú a v teplejších oblastiach sa čoskoro objavia prvé snežienky a neskôr aj iné zdroje peľu. Včelstvo inštinktívne cíti blížiacu sa jar a stále zväčšuje rozlohu plodu. To má za následok úbytok zimných zásob a uvoľňovanie priestoru na kladenie vajčiek. Čím sú pre včelstvá priaznivejšie poveternostné podmienky, tým je intenzívnejšie plodovanie. Keď sme zimné zásoby svedomite doplnili, nemusíme sa báť, že včelstvá budú chýbať. Ak sme im po zakrímení neobsadené plásty s medom odobrali, počas ošetrovania v marci ich vrátime, aby vydržali do kvitnutia rakýt, vŕb buď ovocných stromov. (jš)

ZBIERAME BYLINY

Dnes si všimneme *Lan úžitkový* (lat. *Linum usitatissimum* L., pol. len), veľmi zaujímavú rastlinu, ktorá sa kedysi veľmi široko pestovala na Spiši i Orave, najmä pre výrobu plátna. Dnes je už zriedkavá, aj keď lanové semená pre svoj liečebný účinok sú veľmi vzácne.

Na liečebné účely sa hodia hlavne semená, ktoré obsahujú najmä sliz, mastný olej, bielkovinové látky, kyanogenné glykozidy, enzýmy a vodu. Kedysi sa používali namä na výrobu veľmi chutného oleja pre potravinárske účely. Olej – získavaný lisovaním alebo extrakciou - je bohatý na glyceridy nenasýtených kyselín (npr. linolénovej) a mastné nenasýtené kyseliny.

Semená sú vnútorným i vonkajším bolest' zmierňujúcim prostriedkom s miernym

preháňajúcim účinkom. Celé sa používajú aj proti kašľu a chraptu, zriedkavejšie proti cukrovke. V prášku (zomleté) sa uplatňujú vnútorne pri zápaloch žalúdočnej sliznice a na prípravu obkladov. Dávky: na vnútorné použitie 1-2 lyžice ako maceračný odvar – čaj; na zmäkčenie stolice sa pije večer a ráno 2-6 lyžičiek celých alebo hrubo drvených semien v mlieku, vode buď ovocnej šťave. Na obklady sa mieša prášok s horúcou vodou a ešte teplý prikladá vo vrecušku z riedkej látky. Zasa mastný olej zmiešaný s rovnakým množstvom vápenatého mlieka sa volakedy často používal na spáleniny, ktoré sa vďaka tomu rýchlejšie hojili. Olej má tiež široké technické uplatnenie (pri výrobe draselného mydla, fermeže, rôznych krémov, šampónov a iných kozmetických prípravkov. (jš)

ANTON HABOVŠTIAK

NAJVZÁCNEJŠÍ POKLAD

Jedna žena z Važca sa oneskorila s okopávaním zemiakov na Dúbrave. Nuž ich išla dať do poriadku až kedysi koncom jari. Na chrbte v košíku niesla malé dieťa. Také malilinké chlápätko si v ňom podriemkávalo, ešte ho aj pridávala.

Sotva prišla Važtianska na roľu a zopár ráz do nej zakopala, začalo dieťaťko plakať. Starostlivá mať k nemu zaraz priskočila, vybrala ho z košíka a svojím materinským mliekom tíšila. Tu ju zrazu schytil smútok, lebo jej prišla na um bieda v dome. A tak si so slzami v očiach šepkala:

- Bože môj, bože môj, ako len tie dlhy vyplatíme? Švagar sa už na nás hnevá, ba i kmotor hromží pre dlžoby. Susedia sa rozkrikujú po dedine. Kedy to všetko povraciame?

A ešte aj všelijaké iné myšlienky jej prichodili na um. Toľko sa ich zrazu nahrnulo, že ju to načisto zmiatlo. Od veľkej ťarchy na srdci ani nezbadala, ako sa jej medzitým zlepili oči a zadriemala. A iste musela dlhšie spať, lebo chlapčisko sa znova ohlášalo. Vtedy sa zaraz strhla zo spánku, trocha sa rozhládala, ale potom chytro vzala k sebe dieťa, čo sa práve ozva-

lo. A tu – čudo! Všade dookola svetlo, jas ako dakde na nebesiach. Skočila zaraz na nohy a zvolala: - Tíha, a čože sa to tu robí? - Ani svoju roľu nemohla zaraz poznať. Ako sa obzerala okolo seba, všade bol samý peniaz narozhadzovaný... Okrúhle dukáty, rimštiaky, ba ja také, čo ich bukovcami zvali, lebo boli z medi. Všetko sa ligotalo na zemi, jas jej oslepoval zrak. Sprvoti sa bála čo len pohnúť, ale vtom zazrela akéhosi cudzieho človeka. A ten jej vraví:

- Chytro vstaň, vezmi si košík a čo vidíš, zbieraj! A viac nenariekaj, že dlhy nesplatiš! Len dávaj dobrý pozor, aby si sa iba napred dívala. Za nič na svete sa neobzri, kým nebudeš mať plný košík.

Važtianska sa nedala dva razy núkať a hybaj chytro zbierať zlato a striebro po roli. Zaraz by ho bola mala plný košík po samý kraj. Hneď nato sa ozve za jej chrbtom: - Kikirikí! Kikirikí!

Žena najprv nič, len sa pod nohy dívala a groše hádzala do košíka. Ešte aj to počula, ako zakaždým dukát pekne zazvonil, keď ho vhodila do košíka. Akési kohútisko však

jednostaj kikiríkalo za jej chrbtom, až nakoniec ten kohút tak škrečal, že jej v ušiach zaliehalo. Ba sa jej zdalo, akoby jej chcel vyskočiť na chrbát a chcel ju nebodaj d'obnúť. Nevydržala a znevrady sa obzrela. A naozaj si za jej chrbtom vykračoval veľikánsky čierny kohút, v celom Važci takého nechovali.

Tu sa kohútisko postavilo pred Važtiansku, natiahlo dlhočizný krk, z ktorého zaznel ostrý, prenikavý škrek, že sa až pod Hrubým grúňom ozývalo.

Z neho žena vyrozumela takéto slová:

- Kikirikí! Heš!
Ber si, koľko chceš!
Ale mi daj synáčika,
čo ti často kikiríkka!

Lenže Važtiansku to teraz napálilo. Ktože to kedy videl zameniť chlapčeka za peniaze! Za všetky poklady sveta by si ho nedala. Schytila zaraz motyku, čo s ňou pred chvíľou okopávala zemiaky, a bác! Hodila ju do čiernej potvory. A kohútisko sa veľmi, preveľmi napajedilo. Už sa ani neozvalo, len na ňu vypúľilo oči a otvorilo strašný zobák. Žena dobre videla, ako mu z okáľov blesky sršali a z pysku vyšľahol plameň. Vtedy sa zľakla a zhĺkla:

- Joj, beda mi, ak sa vrhne na dieťa. Kto mi tu pomôže?

Žena skočila k dieťaťu, aby mu tá ohava nebodaj neublížila. Vzala košíček do ruky a túlila si chlápätko k hrudi. Potom sa schytila a hybaj s ním chytro domov, uháňala cez pole do dediny. Ani na chvíľočku si po ceste neoddychla, iba doma sa zastavila.

Od tých čias už nikdy nenariekala nad svojou chudobou, ani sa viac nestarala, ako zaplatiť dlžobu. Iba sa radovala, že jej chlapček rástol a že bol zdravý. Nebola by ho dala ani za celé koše dukátov. On bol jej najvzácnější poklad.

/Habovštiak, A.: Najvzácnější poklad. In: Jánošíkova studnička. Košice 1980/

SADLA MUŠKA NA KONÁRIK

[Larghetto] E. Vansa, [1867—73, Gemermalohontská]

Sad - la muš - ka [na ko - ná - rik, o - tria - sa - la kvet;
na - čo si mi, mo - ja mi - lá, za - via - za - la svet?]

**Ja som ti ho nezaviazala, zaviazal si ho sám,
za tri rôčky ku mne chodil a druhú si vzal.**

**Oj, rodičia, prerodičia, čo ste za rodičia,
že vy mne tak zbraňujete to chudobné dievča.**

**Chudobné mi zbraňujete, bohaté ma nechce,
počkajte, vy, rodičovia, však vás Pán Boh stresce.**

**Vy ste sebe vyberali, čo sa vám páčilo,
a vy mi tak zbraňujete, čo by ma tešilo.**

ŠTEFAN MORAVČÍK

KARNEVAL

Začala sa maškaráda,
začal sa náš ples.

- Ježibaba, máš ma rada?
Čože to máš za účes?
Muchotrávka, zajko Bojko...
Na parketách ožil les.

Zvoní zvonec,
už je koniec,
maškary sa zrazu zmenia:
Kamaráti, dovidenia!

VESELO SO ŽIVOTOM

Mravec uteká po pralese, ďaleko za ním si vykračuje slon. Vzďialenosť, dosť veľká, sa stále skracuje. Mravec sa rozčúli, rozkričí sa na slona:

„To sa ti kráča, keď som ti vyšliapal cestu!“

* * *

Zhovárajú sa dve kravy: „Všimla si si, ako Betka v poslednom čase veľmi schudla?“ „To preto, lebo je poverčivá. Vzala si do hlavy, že bude jesť len štvorlístky.“

* * *

Starenka nastúpi do autobusu: „Jeden lístok, prosím.“

Vodič sa jej pýta: „Kam chcete lístok, teta?“

„Sem do ruky.“

„Ale kam cestujete?“

„Idem na svadbu.“

Naštvaný vodič sa nervózne pýta:

„Ale babka, kde bude tá svadba?“

„Keď bude pekne, tak vonku, keď bude zima, tak vnútri.“

* * *

V jednom španielskom hoteli vypukol požiar. Hasiči pre záchranu hostí rozťahli veľkú červenú plachtu. Keď letel prvý hosť, plachtu odtiahli a zvolali: „Olé!“

MILAN RÚFUS

KONÍČKY NA PAŠI

Kto sa vie pást' tak pekne ako kone?
Nik, iba kone. Iba koň.

Akoby ktosi na zemi, do jej vôňe,
na chvíľku zložil z veže zvon
- z vysokých šíj kone zvesia hlavy,
zblízkučka zdravia stráň i step.
Bozkávajú najprv sväté rúcho trávy.
Až potom od nej príjmu chlieb.

DANIEL HEVIER

NA KONÍKA

Vysadnime
na koníka.

Kam nás nesie?
Niekam?
Nikam?

Do neznáma?
To je nič!

Nemusím mať ani bič.

PETER MILČÁK

KONÍK

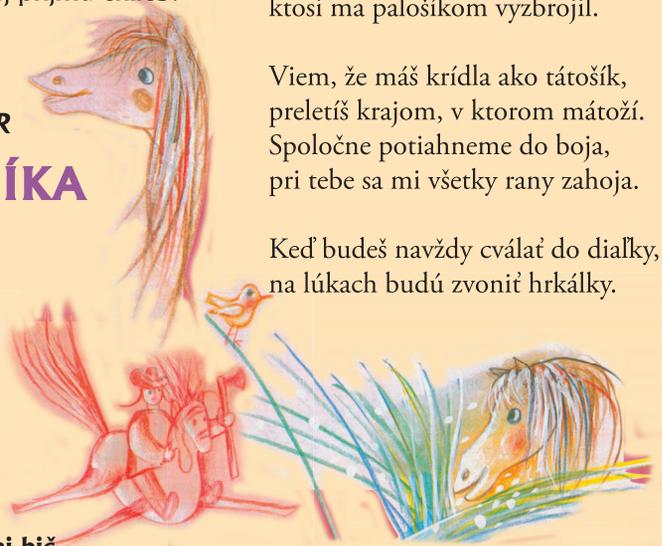
Drevený koník, nik sa nepýta,
a kde je uzda, kde sú kopytá.

Môžeš byť celkom prašivý,
ukryjem si tvár do hrivy.

Môžeš stáť opustený na hnoji,
ktosi ma palošíkom vyzbrojil.

Viem, že máš krídla ako tátošík,
preletíš krajom, v ktorom mátoží.
Spoločne potiahneme do boja,
pri tebe sa mi všetky rany zahoja.

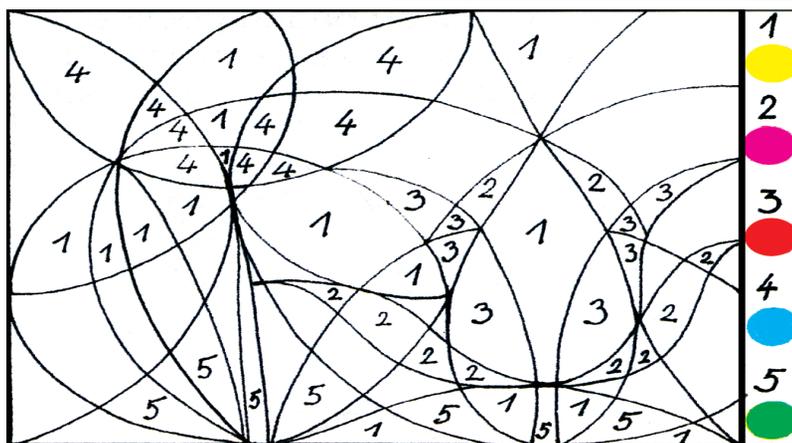
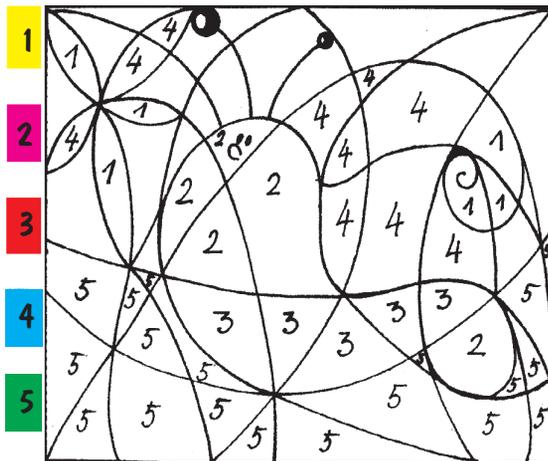
Keď budeš navždy cválať do dialky,
na lúkach budú zvonieť hrkálky.

/Slniečko 2/2003/

MAĽOVANÁ HÁDANKA

Pomocou pasteliek vypátraj, čo sa skrýva na oboch obrázkoch.

GOLOSTROJ

Patrí k najlepším profesionálnym hokejistom na svete. Medzi hráčmi národnej kanadsko-americkej hokejovej ligy NHL sa vyznamenáva vysokou streleckou účinnosťou a... zárobkom. V tom druhom sa mu nikto nevyrovná. Hrá za New York Rangers, kde súčasne zarába 8,36 mln dolárov ročne. Ide samozrejme o českého hokejistu Jaromíra Jagra

Ďalší na tejto listine, Švédi Nicklas Lindstroem a Mats Sundin, dostávajú 7,60 a 6,84 mln dolárov. Pred vlaňajším lokautom, keď hokejisti v NHL celú sezónu nehrali, Jagr zarábala ešte viac – 11 mln dolárov. Aby nestratil ani vlaňajší zárobok, presedlal dočasne do ruského klubu Avangard Omsk, v ktorom hral jednu sezónu, samozrejme za primerane veľké peniaze. Keď sa však vlaňajšia nútená prestávka v NHL skončila, vrátil sa – aj keď sa mu ani veľmi nechcelo – do New York Rangers, s ktorým má podpísanú zmluvu na ďalšie štyri roky.

Jaromír Jagr už nepatrí k najmladším hokejistom. Narodil sa 15. februára 1972 v Kladne, teda má už 34 rokov. Napriek tomu patrí naďalej k najvyhládavanejším hráčom – útočníkom. Do NHL sa dostal veľmi skoro, v roku 1990, keď mal sotva 18 rokov. V drafte s číslom 5 si ho vybral klub Pittsburgh Penguins. V tomto klube strávil dokopy 11 sezón. Potom sa presťahoval na dva a pol roka do ďalšieho významného klubu Washington Capitals a teraz už dva roky reprezentuje klub New York Rangers.

J. Jagr hrá od začiatku na poste útočníka. Má k tomu všetky predpoklady. Je veľmi rýchly, technicky vynikajúco zaškolený a má významný orientačný zmysel. Vždy sa dokáže v pravej chvíli ocitnúť tam, kde dobrý útočník má byť – v dobrom streleckom postavení. Dokáže strieľať góly v každej situácii, takže už roky patrí k najlepším útočníkom v NHL. Za celé svoje

obdobie hry v NHL už nastrielať vyše 560 gólov v hlavnej sezóne a 67 vo fáze play-off. Aj v tejto sezóne je na čele klasifikácie strelcov (do polovice decembra 23 gólov) a vedie aj v bodovej klasifikácii (23 gólov + 27 asistencií).

V živote sa snaží robiť to, čo vie najlepšie. Kariéra ho natoľko zaujala, že maturitnú skúšku urobil až vo veku 30 rokov. V lete 2002 v pražskej hotelovej škole predstavil prácu Čím sú pre mňa peniaze? a navyše urobil aj skúšku z češtiny, ekonómie a angličtiny. Určite by zmaturoval skôr, keby nie blesková kariéra v NHL, kde s družstvom Pittsburgh Penguins vybojoval dvakrát (v r. 1991 a 1992) najcennejšiu trofej – Stanleyov pohár. Nemožno opomenúť ani to, že v roku 1998 počas Zimných olympijských hier v Nagano významne pomohol českému národnému mužstvu vybojovať zlatú olympijskú medailu, ktorú si českí fanúšikovia, zamilovaní do hokeja, tak veľmi cenia. (jš)

STANLEY ELLIN

DVE VRAŽDY

DOKONČENIE ZO STR. 23

som od teba ani cent, nijaké peniaze, len rozvod, aby som si ho konečne mohla vziať a dohnať čas, ktorý som s tebou premárnila. To všetko som mu povedala práve dnes...

Však sa z toho Claire dostane, pomyslel si Cornelius. Bolo to teda ešte vážnejšie, ako si to predstavoval, no ľudová múdrosť hovorí: nič netrvá večne. Teraz už nemá za čo vymeniť naše manželstvo, môžeme teda začať celkom znovu. Bol spokojný, že sa rozhodol použiť práve túto zbraň a že ju použil tak dobre... Sudca to dobre povedal: auto je naozaj dokonalá zbraň...

Zo zamyslenia ho vyrušilo varovné bzučanie pri železničnom priechode, ku ktorému sa blížili. A Claire rýchlosť vôbec neznižovala.

Zaznel rachot elektrickej lokomotívy. Cornelius si všimol, že tým duniacim oceľovým obrom je rýchlik Burzián a že už uháňa pred nimi...

- Brzdi! - skríkol na Claire. - Čo to, dočerta, robíš?

V tej istej chvíli, keď Claire ešte viac prišla plynový pedál, to už vedel...

(Domová pokladnica 1988)

PRE MALÉ PARÁDNIČE

Veľkosť: 2 – 4 roky,

Materiál: spolu 200 g bielej, bledohnej, hnedej a tmavohnej vlny zn. Lada luxus (100 % akryl; 100 g = 230 m),

Ihlice: č. 3,5, č. 4, okr. ihlica č. 3,5,

Skúška očíek: 16 očíek x 22 r. = 10 x 10 cm,

Vzor: podľa pripojeného nákresu,

Postup práce:

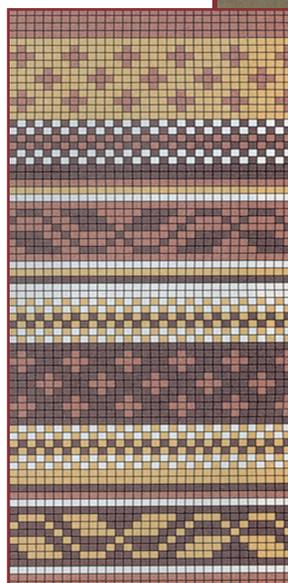
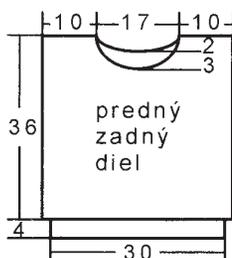
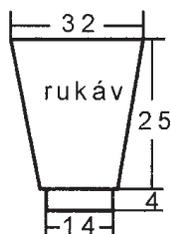
Predný diel: Začneme na ihl. č. 3,5 na 50 očíek hnedou vlnou. Vzorom 1/1 upletieme 4 cm. V poslednom riadku patentu rovnomerne priberieme 9 očíek. Ďalej pletieme na ihl. č. 4 hladkým džersejom, vypletieme vzor podľa nákresu a ukončíme. Na priekrčník uberieme v 65. riadku vzoru stredných 11 očíek a po oboch stranách 1 x 3, 1 x 2 a 1 x 1 očko.

Zadný diel: Pletieme ako predný. Na priekrčník uberieme v 74. riadku vzoru stredných 19 očíek a po stranách 1 x 2 očka.

Rukávy: Začneme na ihl. č. 3,5 na 28 očíek hnedou vlnou. Vzorom 1/1 upletieme 4 cm. V poslednom riadku patentu rovnomerne priberieme 7 očíek. Ďalej pletieme na ihl. č. 4 hladkým džersejom. Vypletieme 52 riadkov vzoru a ukončíme. Počas pletenia priberieme po oboch stranách 7 x 1 očko v každom 7. riadku a pribraté očka vpletieme do vzoru.

Zostavenie: Diely zošijeme. Na okrúhlu ihlicu naberieme okolo priekrčníka hnedou vlnou 72 očíek, vzorom 1/1 upletieme 14 cm a ukončíme. Rolák vyhneme polovicou von.

(Podľa: Pletieme & šijeme, Katarínka Baby 2003)

ZUZKA VARÍ

ČO NA OBED?

ZEMIAKOVÁ PIZZA

600 g zemiakov, 2 lyžice polohrubej múky, 300 g tvrdého syra, 3-4 rajčiaky, 50 g prerastenej údenej slaniny, 4 vajcia, 100 g čiernych olív, 2 lyžice oleja, mleté čierne korenie, niekoľko čili papričiek, soľ, vetvička šalvie, trochu rozmarínu.

Zemiaky uvarené v šupke po vychladnutí olúpeme a roztláčime, primiešame k nim múku, žltky, soľ, korenie a nakoniec tuhý sneh z bielkov. Zemiakové cesto dáme do vymastenej formy alebo na plech, obložíme kúskami rajčiakov, plátkami slaniny, čili papričkami alebo pásikmi papriky, plátkami syra, prípadne olivami, okoreníme a posypeme šalviou a rozmarínom. Pokvapkáme olejom, vložíme do rúry prehriatej na 225°C a pečieme asi 45 minút. Podávame so zeleninovým šalátom.

DIJONSKÉ ZEMIAKY

800 g zemiakov, 50 g masla, 100 ml šľahačkovej smotany, 1-2 cibule, 1 lyžica pikantnej horčice, mleté čierne korenie, soľ.

Zemiaky ošúpeme, umyjeme a pokrájame na tenké plátky. V kastrole rozpustíme maslo a zemiaky na ňom orestujeme. Keď získajú peknú zlatistú farbu, posolíme ich, okoreníme a prikryté dusíme asi 15 minút. Medzitým zmiešame sladkú smotanu s horčicou a nadrobno posekanou cibuľkou a túto zmes vylejeme na zemiaky. Ešte chvíľku pečieme na platni za občasného potrasenia kastrola. Podávame ešte teplé.

VEGÁNSKY BORŠČ

50 g krúp, 50 g ovsených vločiek, 1 zemiak, 1 cibuľa, 5 strúčikov cesnaku, 1/8 hlávkovej kapusty, 1/2 zeleru, 2 mrkvy, 2 petržleny, 1/4 cvikly, hrnček uvarenej bielej fazule, lyžička rasce, 1/2 dl olivového oleja, hrst' nakličenej pšenice, morská soľ, petržlenová vňat'.

Zemiak, krúpy, rascu, olej, vločky a zeler uvaríme v 2 l vody. Nalejeme do tanierov, pridáme varenú fazuľu, jemne

postrúhanú surovú mrkvu, petržlen, cviklu, posekanú cibuľku, kapustu a navrch pridáme posekanú petržlenovú vňat' a nakličenu pšenicu.

ŠALÁTY

JABLKOVÝ ŠALÁT SO ŠUNKOU

4 veľké jablká, 100 g šunky, 100 g tvrdého syra, 4 rajčiaky, 2 lyžice majonézy, 2 lyžice smotany, mleté čierne korenie, soľ, 1/2 citróna, zelená petržlenová vňat'.

Šunku a tvrdý syr pokrájame na tenšie rezance, jablká ošúpeme a postrúhame na hrubšom strúhadle. Majonézu zmiešame so smotanou, osolíme, pridáme citrónovú šťavu, mleté čierne korenie a zelenú petržlenovú vňat' posekanú nadrobno. Všetko spolu zmiešame, dáme na misu a obložíme kolieskami rajčiakov.

MÚČNIKY

SLOVENSKÝ TVARHOVÝ KOLÁČ

1 kg polohrubej preosiatej múky, 200 g masla, kvasnice, 2 lyžice cukru, 3 dl mlieka, 2 vajcia, štipka soli. P l n k a: 1/2 kg tvarohu, 4 lyžice cukru, 1 vanilínový cukor, 1 vajce, citrónová kôra.

Z múky, cukru, 1 vajčička, trošky soli, mlieka a kvasníc si pripravíme cesto, ktoré necháme hodinu kysnúť. Potom ho rozdelíme na 4 rovnako veľké bochníky, ktoré necháme na doske kysnúť ďalších 15 minút. Medzitým si pripravíme tvarohovú plnku. Bochníky rozvaľkáme na pásy. Stred pásu potrieme plnkou, jednu tretinu preklopíme smerom do stredu pásu a preklopenú tretinu zakryjeme zvyšnou nepreklopenou tretinou. Aby plnka nevytekala, okraje koláča stlačíme. Takto pripravené koláče necháme na dobre vymastenom plechu kysnúť ďalších 15-20 minút. Pred pečením cesto potrieme rozšľahaným vajcom. Pečieme 30 minút dozlatista pri teplote 180°C.

P l n k a: všetky uvedené artikly dobre zmiešame. Podľa chuti môžeme do plnky pridať hrozienu, pražené mandle buď oriešky.

WETERYNARZ

ŚWIERZB ŚWIŃ

Świerzb świń wywołany jest przez małe owady – świerzbowce, które żyją w wierzchniej warstwie skóry głowy, szczególnie wokół oczu i uszu, ponadto na grzbiecie, bokach tułowia i na wewnętrznej stronie ud. Czasem świerzbowce żerują na całej skórze. Najczęściej atakują one świnie porośnięte gęstą szczecinią. Owady te w powierzchniowej warstwie skóry składają jaja. Z jaj tych po 48 godzinach wylęgają się młodziociane postacie świerzbowca, które po 2-3 tygodniach dojrzewają i stają się zdolne do składania jaj. Poza skórą zwierzęcia na otaczających przedmiotach owady żyją do 19 dni. Świnie zdrowe zarażają się świerzbem przede wszystkim przez bezpośrednie zetknięcie się z chorymi, z przedmiotami służącymi do ich oporządzenia oraz przez zakażoną ściółkę. Świerzbowce wywołują silne swędzenie skóry. U chorych sztuk można zauważyć na skórze suche, podobne do otrąb łuski, oraz wypadanie szczeciny. Tworzą się szaro-białe strupki, które wskutek zanieczyszczenia często przyjmują zabarwienie brązowe. Chora skóra stopniowo grubieje i fałduje się, a między fałdami powstają małe ranki. Choroba rozwija się powoli. W wypadku cięższych zachorowań zwierzęta chudną a nawet padają. U świń dorosłych oprócz świerzbu na skórze tułowia bywa także świerzb uszu. Wewnątrz ucha tworzą się wówczas ciastowate, żółtobrazowe czopy. Po wystąpieniu choroby trzeba przede wszystkim oddzielić chore sztuki od zdrowych oraz przeprowadzić dokładne czyszczenie i odkażenie chlewu i przedmiotów służących do obsługi. Świnie zdrowe, które stykają się z zarażonymi, należy obmyć wodnym roztworem kreoliny (szklanka na 10 l wody) i umieścić w odkażonych kojcach. Świerzb leczy się specjalnymi maściami, otrzymanymi w lecznicy.

SALMONELLOZA OWIEC

W ostatnich latach wiele się mówi o tych bakteriach z uwagi na dość

częste ich występowanie oraz bardzo częste, masowe wręcz zatrucia u ludzi. U owiec powodują masowe zakażenia jelit, oraz całego ustroju. Zakażenie następuje z reguły przez przewód pokarmowy wskutek przyjmowania pokarmu zakażonego wspomnianymi drobnoustrojami. Zarazek wtargnąwszy do organizmu atakuje przede wszystkim błonę śluzową trawieńca i jelit cienkich. Rozwojowi choroby sprzyja słabe odżywianie, długie transporty, niedobór witamin. Choroba ta może łatwo być rozwleczona wśród wielu sztuk danej hodowli, przy różnych okazjach – nawet przez chore dzieci. Źródłem zakażenia mogą być też inne zwierzęta, szczególnie myszy i szczury. Okres wylęgania choroby jest krótki, 2-3 dni. Początkowo zwierzę wykazuje nieznaczne podwyższenie ciepłoty, obrzęk oraz zaczerwienienie błony śluzowej spojówek, przyspieszenie tętna, osłabienie oddechu, zmniejszoną chęć do jedzenia, napięte i bolesne powłoki brzuszne, kał płynny aż do wodnistego, często zmieszany z krwią. Po pewnym czasie zwierzę już przeważnie tylko leży, wykazuje trudności przy wstawaniu oraz chwiejność chodu. Następuje silne wychudzenie, wypadanie wełny, aż wreszcie śmierć po kilku lub kilkunastu dniach choroby. Czasami jednak po kilku tygodniach następuje przełamanie choroby i może dojść do wyzdrowienia. Ze strony takich sztuk grozi zjawisko nosicielstwa i stałego rozsiewu zarazka wśród stada. Przy uboju chorych sztuk widać, że błona śluzowa trawieńca i jelita cienkiego, jest przekrwiona, czasami ciemnoczerwona i obrzękła. Rokowanie przy tej chorobie jest na ogół niekorzystne. W leczeniu można podawać sulfamidy – sulfoguanidynę. Leczenie jednak uważa się za mało wskazane, gdyż zwierzęta przez długi okres czasu mogą pozostać nosicielami i siewcami zarazków. Dlatego też najważniejszym jest tu zapobieganie. Na podstawie badań krwi można stwierdzić, które sztuki są nosicielami zarazka i należy je usunąć z hodowli. Warunek zasadniczy zapobiegania stanowi chów w warunkach higienicznych. Miejsca, w których przebywały chore owce, muszą być poddane gruntownemu odkażeniu. Jagnięta pochodzące od owiec zakażonych powinny być sztucznie karmione. (jś)

PRAWNIK

ULGA ZA PRZEJAZDY DLA STUDENTÓW

Studenci do ukończenia 26 roku życia korzystają ze zniżkowych przejazdów pociągami i autobusami. W pociągach osobowych i pociągach ekspresowych płać za bilety jednorazowe o 37 proc. mniej, a za bilet miesięczny – o 49 proc. mniej. W pociągach ekspresowych natomiast studentom przysługuje ulga tylko na bilety jednorazowe i wynosi ona 37 proc. Pociągi Intercity i Eurocity są, niestety, pełnopłatne (nie ma na nie ulg ustawowych). Ale często bywają tu promocje i dzięki nim można jeździć w II klasie z 33-proc. zniżką. Promocje te jednak na ogół nie obowiązują w pociągach IC, jeżeli podróż rozpoczyna się w piątek, w godz. 14.00 – 20.00.

W autobusach PKS zwykłych i pociągach ekspresowych ulga jest taka sama jak na kolei. Wynosi 49 proc., ale tylko przy zakupie biletów miesięcznych. Warto jednak wiedzieć, że niektóre dyrekcje PKS dają swoje własne ulgi, tzw. handlowe – np. 40 proc. na przejazdy jednorazowe. Lecz o takie ulgi należy zapytać kierowcy w autobusie. Nowością jest ulga 50-proc. w komunikacji miejskiej, Wprowadziła ją z dniem 1 września ub. r. ustawa „Prawo o szkolnictwie wyższym”. Tak więc w każdym mieście w kraju płacimy połowę ceny biletu, czyli 50 proc.

ŚWIADCZENIE PIELĘGNACYJNE

Jeżeli mamy niepełnosprawne dziecko, to przede wszystkim należy mu się zasiłek pielęgnacyjny w wysokości 144 zł. Przysługuje on także osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Może go też otrzymać osoba niepełnosprawna w wieku powyżej 16 lat, legitymująca się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeśli powstała ona przed ukończeniem 21 roku życia. Również osoba, która ukończyła 75 lat. Matka, ojciec lub opiekun faktyczny, który zrezygnuje z zatrudnienia lub innej

pracy zarobkowej, gdyż musi opiekować się niepełnosprawnym dzieckiem, może starać się o świadczenie pielęgnacyjne. Świadczenie to przysługuje w sytuacji, kiedy dziecko legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności, ale łącznie ze wskazaniami o konieczności stałej albo długotrwałej opieki.

Dochód rodziny ubiegającej się o przyznanie świadczenia nie może przekroczyć kwoty 583 zł na osobę. Świadczenie wynosi 420 zł. Świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli osoba sprawująca opiekę ma prawo do emerytury, renty, zasiłku przedemerytalnego itp.

TANISZE PRZEJAZDY

Od 11 grudnia obowiązuje nowy rozkład jazdy pociągów, a wraz z nim rozszerzona oferta taryf ulgowych, obowiązująca w roku bieżącym. Podróżnicy mogą korzystać z biletów sieciowych, abonamentowych, turystycznych, wycieczkowych, oraz przejazdów rodzinnych. Bilet sieciowy może być tygodniowy, miesięczny, kwartalny, półroczny lub roczny. Obowiązuje przez dany okres w pociągach, obsługiwanych przez PKP Przewozy Regionalne na dowolnych trasach. Np. bilet sieciowy tygodniowy na II klasę kosztuje 120 zł, a ulgowy 60 zł. Bilet abonamentowy umożliwia 12 przejazdów na dowolnej trasie za cenę 10 przejazdów. Ważny jest przez dwa miesiące. Bilet turystyczny dotyczy wszystkich weekendów. Kosztuje 60 zł i można nim jeździć wszystkimi pociągami od godz. 18.00 w piątek do 6.00 w poniedziałek. W Boże Narodzenie bilet jest ważny od godz. 18.00 w piątek 23 grudnia do godz. 6.00 we wtorek 27 grudnia. Bilet wycieczkowy umożliwia tanie podróżowanie podczas weekendów na trasie do 200 km. Bilet na przejazdy rodzinne będzie obowiązywał w ciągu całego roku. Uprawnieni do niego są: jedna lub dwie osoby dorosłe z nie więcej niż dwójkiem dzieci, mających mniej niż 16 lat. Osoby jeżdżące expresami, pociągami Tanich Linii Kolejowych, Intercity i Eurocity mogą skorzystać z biletów weekendowych Intercity. Taki bilet II klasy kosztuje 99 zł i obowiązuje na wszystkich trasach Intercity od piątku godz. 18.00 do poniedziałku godz. 6.00. (jś)

HVIEZDY O NÁS

RYBY (19.2.-20.3.)

Čaká ťa rýchly vývin situácie, ktorý ti narobí hodne starostí. Musíš byť trpezlivý a dobre zhodnotiť udalosti, aby sa mesiac skončil úspešne. Niekomu blízkemu neprejavíš dost srdečnosti, čo môže spôsobiť viaceré nedorozumenia.

BARAN (21.3.-20.4.)

Pred tebou niekoľko veľmi príjemných situácií, ktoré sa ťa môžu hlboko dotknúť. Snaž sa na celú vec pozerať objektívne. Keď si to premyslíš, vysvitne, že sa vlastne nič strašné nestalo. Porozprávaj sa s priateľmi, čo ti iste pomôže ujasniť niektoré problémy.

BÝK (21.4.-20.5.)

Pozerať sa objektívne a nezveličuj udalosti okolo seba. Totiž každá vec má nielen zlú, ale aj dobrú stránku. Snaž sa využiť svoje znalosti a skúsenosti vo svoj prospech. Máš mimoriadnu príležitosť predbehnúť svojho súpera na ceste k úspechu.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Staré porekadlo hovorí, že čo sa vlečie, neutečie. Až teraz sa dočkáš vďačnosti za preukázanú službu buď darček. Veľmi to zlepši vaše vzťahy. Potrebujete to obaja, ak sa chcete vyhnúť ďalším stresom. Koncom mesiaca dostaneš milý list, na ktorý oddávna čakáš.

RAK (22.6.-22.7.)

Bude to celkom dobrý mesiac. Začneš ho v dobrej nálade a priaznivý vývin udalostí ju ešte zlepší. Asi sa ti podarí splniť istý sľub, ktorý ti už dlho leží na srdci. Navyše čaká ťa zlepšenie finančnej situácie, ako aj milé stretnutie. Preto neodmietaj pozvanie, ktoré čoskoro dostaneš.

LEV (23.7.-23.8.)

Tvoje znamenie predpokladá mesiac príjemných stretnutí a zaujímavých rozhovorov. V tvojom okolí sa však zakrátko vyskytnú isté problémy, ktoré ťa doteraz nezaujímali. Teraz sa však budeš musieť im osobne venovať. Dobre si všetko premysli, kým začneš konať.

PANNA (24.8.-23.9.)

V množstve rôznych úloh a problémov, s ktorými sa práve boríš, budú niektoré celkom nové a neočakávané, ale pre teba priaznivé. Preto si nerob dopredu zbytočné starosti. Snaž sa radšej venovať viacej času a pozornosti niekomu blízkemu. Obaja to potrebujete.

VÁHY (24.9.-23.10.)

Začiatok mesiaca nebude vyzeráť príliš sľubne. Hneď od prvých dní narazíš na množstvo problémov, ktoré budeš musieť rýchlo vyriešiť. Neotáľaj, budú tak dôležité, že ťa prinútiť iné veci odložiť na neskôr. Vyplatí sa to. Teda koniec mesiaca bude celkom sľubný.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

To, čo sa ti zdalo pozoruhodné a dokonca dôležité, trochu zbledne a pomaly ťa prestane zaujímať. Najdôležitejšie budú starosti a problémy niekoho blízkeho, ktorý očakáva tvoju radu a pomoc. Tvoj záujem a ochota môže priniesť vo vašich vzťahoch veľa dobrého.

STRELEC (23.11.-21.12.)

Všeobecne možno povedať, že by to mal byť celkom dobrý mesiac. Vďaka svojmu nadšeniu a chuti do práce sa bez otáľania pustíš do všetkého, čo sa ti dostane do rúk. Na výsledky nebudeš musieť dlho čakať. Tu však malé upozornenie. Keď sa teraz chystáš na cestu autom, buď opatrný.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

Najbližšie dni by mali všetkým kozorožcom ubehnúť hladko a bez ťažkostí. Len na jedno nesmieš zabudnúť: buď taktný a zdvorilý! Je to podmienka úspechu. Totiž v situácii, v akej sa čoskoro ocitneš, by jedno ostrejšie slovo mohlo všetko pokaziť. Buď teda gentlemanom!

VODNÁR (21.1.-18.2.)

Pred tebou je mesiac intenzívneho spoločenského života, príjemných a užitočných stretnutí, ktoré iste prinesú mnoho dobrého nielen v práci, ale najmä v tvojom osobnom živote. Je to zároveň dobrý mesiac na oddych a dovolenku. Snaž sa to využiť. (jš)

NÁŠ TEST

Viete sa správne hádať?

1. Ako vyzerajú vaše hádky?

a/ ako debata politikov – 10; b/ ako prestrelka na divokom západe – 5; c/ ako zákopová vojna – 0.

2. Porekadlo, že „múdrejší ustúpi“:

a/ platí iba niekedy – 10; b/ platí iba pre zbabelcov – 5; c/ platí za každých okolností – 0.

3. Tému, ktorá medzi vašimi známymi spoločlivo vyvolá hádku...

a/ sa snažíte ignorovať – 0; b/ načnete a sledujete reakcie – 5; c/ presvedčate všetkých o svojej pravde – 10.

4. Hádky vašich rodičov sa končili:

a/ väčšinou kompromisom – 10; b/ krikom a búrlivými spormi – 0; c/ urazeným mlčaním – 5.

5. Máte pocit, že vám partner venuje čoraz menej času:

a/ priamo mu to vytknete – 5; b/ keď má čas, vy ho nemáte – 0; c/ poviete mu to pokojne na večeri – 10.

6. Kto u vás väčšinou vyvolá hádku?

a/ ako kedy – 10; b/ vy – 5; c/ váš partner – 0.

7. Vidíte dvojicu, ktorá sa hlasno háda a príde aj na facky. Aký máte pocit?

a/ je vám to trápne – 0; b/ je vám do smiechu – 5; c/ neveríte vlastným očiam – 10.

8. Predstavte si, že ste pre kolegu(yňu) terčom drobných nezhôd. Ako budete reagovať?

a/ nijako, prestane ho to baviť – 0; b/ postážujete sa nadriadenému – 5; c/ porozprávate sa s ním (ňou) – 10.

9. Občas máte pocit, že váš partner robí veci, ktoré vám prekážajú...

a/ aby vás nahneval – 5; b/ pretože vôbec nemysli – 10; c/ pretože nemá zvyk brať na niekoho ohľady – 0.

10. Pohádate sa s partnerom. Kto urobí prvý krok k zmiereniu?

a/ obyčajne vy – 0; b/ váš partner – 5; c/ ten, komu viac záleží na príčine hádky – 10.

11. Už sa vám stalo, že ste sa počas konfliktu začali neovládateľne smiať?

a/ nikdy – 0; b/ raz či dvakrát – 5; c/ často – 10.

12. Doplnite odpoveď, ktorá vás vystihuje. Konflikty a hádky vás...

a/ znervozňujú a vyčerpávajú – 0; b/ nabíjajú energiou – 10; c/ nevidia – 5.

VYHODNOTENIE:

0-40 bodov: Hádkam a konfliktom sa vyhýbate, no ak k nim príde, radšej ustúpite, než by ste sa mali pustiť s niekym do sporu. Vzchopte sa a skúste sa občas presadiť.

45-80 bodov: Snažíte sa hádky nevyvolávať. Občas však nevládnete svoj temperament a hneď vletíte do konfliktu. Skúste sa krotiť a pri hádkach sa snažíte zachovať chladnú hlavu.

85 a viac bodov: Takmer vždy vyjdete ako víťaz. Uvažujete racionálne, viete uznať protivníkové argumenty, no zároveň viete presvedčiť o svojej pravde. (jš)

MENO VEŠTÍ

ETELA – veselé, figliarske, koketné, trochu exaltované a niekedy aj nešťastné meno.

Je to najčastejšie vysoká a štíhla tmavovláska s dlhými, štíhlymi nohami, podlhovastou tvárou, výrazným nosom a troškou pieh. Niekedy máva aj materské znamienko, ktoré jej pridáva svojské čaro. Má dlhé štíhle prsty s peknými nechtami, zuby možno trochu priveľké, ale pekné, rovné a biele. Pochádza z robotníckej buď inteligentskej a niekedy aj miešanej rodiny, v ktorej sú dve – tri deti.

Etela je priemerne nadaná, ale učí sa celkom dobre, iba s matematikou, fyzikou a chémiou máva občas starosti. Je ro-

denou humanistkou a romantičkou. Má veľmi bujnú fantáziu a predstavivosť. Rada číta romány o láske a rôzne slzavé poviedky. Niekedy potajomky píše básne a pamäti. Trpí, keď niekto nepovolný do nich nazrie. Má rada sentimentálnu, nevelmi modernú hudbu, aj keď nepohrdne ani súčasnou. Rada spieva. Je kamarátska, priateľská, úslužná a dobrá. Vydáva sa pomerne skoro a často nevelmi šťastne. Manžel si rád vypije, hoci ju na svoj spôsob ľúbi. Etela dobre pracuje ako sekretárka, ošetrovatelka, predavačka, učiteľka, prípadne skladníčka. Je považovaná za dobrého a šlachetného človeka, síce ťažko skúšaného životom, ktorá však svoj osud znáša s pokojnou myslou. Máva 1 – 2 deti. Je dobrou manželkou i matkou, ktorá starostlivo vychováva svoje deti. Bývajú však aj úplne odlišné Etely – silné, zdravé, veselé, skrátka „čertíci v sukničkách“. (jš)

Stretne Mišo svojho kamaráta, ktorý vezie v kočišku plačúce dieťa, a pýta sa ho:

- To je tvoje?
- Ale kdeže! Dedo sa nám znova oženil a tak si vozím strýka!

* * *

- Prečo si bol zatvorený?
- To vieš, úplatky...
- Ako to, že ťa tak skoro prepustili?
- To vieš, úplatky...

* * *

- Ako dopadlo tvoje prvé stretnutie?
- Tak spolovice úspešne.
- Čo to znamená?

Ťa opustila?

- To isté, čo ty.
- Vždy som vedela, že vôbec nemáš charakter.

* * *

Hovorí sudca svedkovi:
- Viete, čo môžete dostať za krivé svedectvo?
- Sľúbili mi auto, - odpovedá svedok.

* * *

Pýta sa reportér úspešného muža:
- Ako sa vám podarilo uskutočniť všetky svoje sny?
- Včas som sa prebudil...

- Ja som prišiel, ona nie.

* * *

- Peter pracuje manuálne.

- Čo robí?
- Tlieska svojim nadriadeným.

* * *

- Dnes cestujem s manželkou do Benátok.

- Ale veď ste tam boli vlni.

- To hej, ale vtedy boli všetky obchody zavreté.

* * *

- Zatvorte ma, prosím vás, vyhodil som manželku z okna, - prosí rozrušený muž policajta.

- A zabila sa?
- Nie, ale beží za mnou.

* * *

- Čo by si urobil, keby som ťa opustila?

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám snívajú:

- Kone vidieť utekať – nešťastie; jazdiť na nich – získaš na vážnosti; vidieť sa ich vspínať – veľká česť; podkúvať – získaš vysoké postavenie; čierne – smútok; biele – radosť a šťastie; vidieť sa pást – bezstarostný život; mŕtve – musíš tvrdo bojovať o svoj chlieb; chudé – prekážky v práci; krotiť ich – rýchlo ťa stretne šťastie; vyskokať na ne – získaš vhodné postavenie a česť; pekne osedlané – zoznámiš sa s vysokopostavenou osobou.

- Konvalinky – dar od milej osoby.
- Korunu na hlave vidieť – niekto na teba zaútočí; nosiť – bohatstvo; z kvetín – neskazená radosť; zlatá alebo strieborná – dostaneš dar.

- Kostí vidieť – krstiny; ohrýzať – starosti s výživou; zbierať – blahobytný život; lámať – strata priateľa; páliť – čaká ťa smútok.

- Kostol vidieť – budeš žiť v usporiadaných pomeroch; byť v ňom – zažiješ utrpenie, ale aj útechu; spev v ňom počuť – tvoje prania sa splnia; vidieť horieť – upadneš do biedy; zničený vidieť – ťažké nešťastie; ísť okolo neho – dáš podnet k ošklivým ohováračkám.

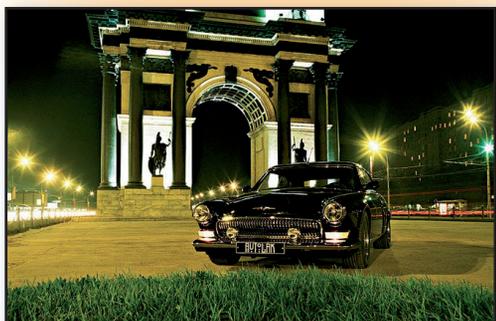
- kostolník – krstiny.
- Košelu si obliekať – uchrániš sa pred nepríjemnosťami; vyzliekať – vhodne oceníš prednosti blízkej osoby; roztrhaná – tvoje nádeje stroskocú; šiť – šťastie v láske; prať – domáce šťastie. (jš)

Grapefruit omladzuje nežné pohlavie. Vôňa grapefruitu uberá ženám na vzhľade niekoľko rokov a dáva im mladistvejší výzor – zistili to odborníci z amerického ústavu Smell and Taste Institute v Chicagu. Ženy, ktoré majú na sebe vôňu grapefruitu, vyzerajú v priemere o šesť rokov mladšie než v skutočnosti sú. Tak to aspoň vnímajú mužskí pozorovatelia,

vyplynulo z výskumu. Naopak, také vône ako brokolica, banán, mentol či levanduľa nemajú na mužské vnímanie ženského veku žiadny vplyv. (Bleskovky)

Volga odchádza do dôchodku. Legendárny ruský automobil značky Volga, ktorý sa svojím majestátnym vzhľadom a osobitými technickými vlastnosťami stal jednou z ikon Sovietskeho zväzu, odchádza do dôchodku. Volgy, ktoré začal Sovietsky zväz vyrábať v 50. rokoch v snahe demonštrovať, že dokáže vyprodukovať také veľké a opulentné autá ako jeho najväčší rival v časoch studenej vojny, Spojené štáty, sa stali symbolom pre celú generáciu. V dôsledku nepriaznivej situácie v sovietskej ekonomike sa však neskôr dostali do úpadku. Od oznámenia rozhodnutia dostáva závod e-mailly od fanúšikov legendárnej značky. Jeden bývalý majiteľ Volgy z Azerbajdžanu, ktorý koncom 80. rokov minulého storočia vlastnil model kávovej farby, napísal, že Volga bola za sovietskych čias dobré auto, pretože ľudia nemali žiadnu inú voľbu. Teraz by si ju už však nekúpil. Auto bolo skvelé, priestrané, aj keď dosť zastarané. Jazdu za volantom starej volgy si vyskúšal na návšteve u ruského lídra Vladimira Putina na jeho súkromnom majetku neďaleko Moskvy aj americký prezident George W. Bush. Niektorí majitelia toto vozidlo označovali za „ruský Mercedes“, hoci s postupom času sa táto nálepka stávala čoraz ironickejšou. Do pádu ZSSR v roku 1991 sa volga stala nemodernou a primitívnou v porovnaní so zahraničnými autami, ktoré si už v tom období mohli Rusi kupovať. Pokusy o jej zmodernizovanie nevedli k zvýšeniu jej popularity. V minulom roku z tejto značky predali iba o niečo viac ako 50 000 kusov, pričom minimálna cena sa pohybuje okolo 7000 dolárov. (TASR)

UFO v záznamoch KGB. Neidentifikovateľné lietajúce predmety skutočne existujú. Aspoň podľa ruskej tajnej služby KGB, ktorá odtajnila zväzky s výpoveďami kozmonauta Pavla Popoviča, ktorý tvrdil, že videl UFO na vlastné oči. Patrilo to medzi najväčšie tajomstvá Ruska. KGB teraz zverejnila 124-stranový spis o pozorovaniach UFO. Podľa zväzkov na vlastné oči videl UFO jeden z najvýznamnejších kozmonautov bývalého Sovietskeho zväzu Pavel Popovič (75), ktorý velil vesmírnym misiám Vostok 4 a Sojuz 14. Ako sám hovorí, videl ho, keď leteli z Washingtonu do Moskvy. Bol to strieborný trojuholník a letel rýchlosťou 1 000 kilometrov za hodinu. Potom bez stopy zmizol. Popovič dodnes tvrdí, že to bol mimozemský objekt. Podľa neho vtedy neexistovali lietadlá, ktoré by mali trojuholníkový tvar a nemohli ani letieť tak rýchlo. Jedno z hlásení popisuje prípad z mesta Mineralnyje Vody na Kaukaze zo 14. decembra

1987. Pokúsil sa tam pristáť neznámy objekt, ktorý sa pohyboval rýchlosťou od nula do 400 km/h. Pol hodiny krúžil nad mestom a potom zmizol. Ďalší prípad zaznamenali 30. decembra 1987. Vtedy dve armádne stíhačky hlásili stretnutie s UFO. Snažili sa ho prenasledovať. Podľa výpovede jedného z pilotov objekt za sebou zanechával smaragdovozelený oblak s purpurovými zábleskami. Po silnej explózii zmizol z dohľadu. Vedci z moskovskej univerzity už začali s vyhodnocovaním údajov. (Bleskovky)

Nový rok vo svete. Najbláznivejšiu noc v roku, počas ktorej je takmer všetko dovolené, oslavujú národy sveta najrôznejšími spôsobmi. Všetci sa však usilujú o to isté - odohnať všetko staré a nudné a privolať šťastie. Napríklad vo Venezuele Nový rok sprevádza povinná výmena spodnej bielizne. Úderom dvanástej nastane v zábavných podnikoch neuveriteľná tlačienica - Venezuelčania totiž veria, že starú spodnú bielizeň treba okamžite zameniť na novú. Musí však byť žltej farby a oblečená naruby, pretože iba v tom prípade prinesie šťastie v nasledujúcom roku. Kanada je známa tradičným novoročným kúpaním sa v ľadovej vode. V Japonsku sa ľudia s príchodom Nového roka začínajú smiať. Veria totiž, že smiech prináša šťastie. Dvere na svojich obydliach si Japonci zdobia ozdobnými stužkami alebo pomarančmi,

ktoré symbolizujú dlhovekosť, bohatstvo a prosperitu. Čínsky Nový rok sa oslavuje medzi 17. januárom a 19. februárom. Oslavy sú charakteristické pochodom ľudí so svetlami či faklami, ktorými osvetľujú cestu novému roku. Jasným svetlom taktiež odháňajú zlých duchov, ktoré by nadchádzajúcu éru mohli negatívne ovplyvniť. (Bleskovky)

Najinteligentnejší národ sveta. Podľa testov medzinárodného združenia Mensa Izraelčanom patrí prvé miesto v rebríčku najinteligentnejších národov sveta. Za nimi sú Slováci a Srbi. V roku 2005 si vo svete pripomenuli sté výročie prvého merania inteligencie. Napríklad v Srbsku a Čiernej Hore zo 1097 prihlásených 490 splnilo podmienky pre vstup do Mensy. Rovnako dobré výsledky dosiahli doktori vied, mäsiari, policajti, lekári, architekti a inžinieri. Priemerný inteligentný kvocient sa pohyboval od 90 do 110. Do skupiny najinteligentnejších jedincov sa dostanú tí, ktorí za 40 minút vyriešia aspoň 26 z 36 zadaných úloh. (Bleskovky)

V Klacvine

V Jablonke

MOMENTKY Z OBLÁTKOVÝCH STRETNUTÍ

Foto: A. Klukošovská, M. Smondek a J. Špernoga

V Novej Belej

Vo Fridmane

Krajinka zo Spiša. Foto A. Klukošovská

DRUKARNIA

Towarzystwa Słowaków w Polsce

adres biura Zarządu Głównego TSP:

ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków
 tel.: (012) 634-11-27, 632-66-04, 633-09-41
 fax: (012) 632-20-80
 e-mail: zg@tsp.org.pl, www.tsp.org.pl
 NIP: 676-01-12-788
 nr konta: Bank Polska Kasa Opieki S.A. III/O Kraków 36-1240-2294-1111-0000-3708-6972

Oferujemy:

- jedno- i wielobarwne druki wysokiej jakości do formatu A2,
- skład komputerowy, kompleksowe opracowanie prac,
- prace introligatorskie,
- wydawnictwa i inne

Polecamy do nabycia nasze publikacje:

• Almanach, Słowacy w Polsce cz. VI, VII, VIII, IX, Kraków	10,00 zł
• J. Ciągwa, J. Szpernoga, Słowacy w Powstaniu Warszawskim, Kraków 1994	8,00 zł
• Zbigniew Tobjański, Czesi w Polsce, Kraków 1994	10,00 zł
• J. Ciągwa, Dzieje i współczesność Jurgowa, Kraków 1996	10,00 zł
• H. Homza, St. A. Sroka, Štúdie z dejín stredovekého Spiša, Kraków 1998	11,00 zł
• Miejsce w zdarzeniu – antologia współczesnych opowiadań słowackich, Kraków 1998	12,00 zł
• Vlastimil Kovalčík, Klucz Światta – wybór poezji, Kraków 1998	13,00 zł
• Pavol Országh Hviezdoslav, Dzieci Prometeusza • Deti Prometeusa, Kraków 1999	15,00 zł
• Regina Adamska-Matusiak, Klasycyzująca poetyka Milana Rúfusa, Kraków 1999	5,00 zł
• Miasta i Miejsca, Mestá a Miesta, II polsko-słowackie spotkania poetów, Kraków 2001	10,00 zł
• Antologia współczesnej poezji słowackiej, w przekładach Bohdana Urbankowskiego, Kraków 2002	15,00 zł
• Julian Kwiek, Z dziejów mniejszości słowackiej na Spiszu i Orawie w latach 1945–1957, Kraków 2002	10,00 zł
• Spotkanie • Stretnutie, polsko-słowackie spotkanie poetów Krakowa i Żyliny, Kraków 2002	7,00 zł
• Anton Hykisch, Kochajcie królową, Kraków 2003	15,00 zł
• Pavel Vilikovský, Wiecznie zielony..., Kraków 2004	10,00 zł
• Jozef Leikert, Rosa na duszy, Kraków 2004	15,00 zł
• Franciszek Kolkowicz, Moje pejzaże • Moje krajinky, Kraków 2004	10,00 zł
• Exlibrisy twórców czeskich i słowackich, Kraków 2004.....	8,00 zł
• Krajanský spevník, Towarzystwo Słowaków w Polsce, Kraków 2005	10,00 zł
• Franciszek Kolkowicz, Oravské návraty, Kraków 2005	5,00 zł